

Családon belüli erőszak

Jelige: Összefogás

Lezárás dátuma: 2014. 10. 31.

Tartalomjegyzék:

1. Bevezetés	3
2. A családon belüli erőszakról általában.....	6
2.1. A családon belüli erőszak típusainak csoportosítása	7
3. A családon belüli erőszak típusainak története, illetve szabályozása	11
3.1. Nemzetközi kitekintés	11
3.2. Hazai szabályozás	12
3.2.1. 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről.....	13
3.2.2. 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról.....	14
3.2.3. 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről	16
4. A bántalmazó férfiakra szóló mítoszok	21
5. A feleségbántalmazás és a gyermekbántalmazás összefüggései	23
6. A bántalmazás felismerése jelzőrendszer segítségével	25
7. A gyermekek védelmi eszközeiről	27
8. A családon belüli erőszak következményei	29
9. Kikhez fordulhatnak a bajbajutottak?.....	30
10. Megoldási lehetőségek.....	32
10.1. Jogeset: 25.Pk.500.135/2014.....	33
10.2. Jogeset: 50.155/2013, 20.532/2013, 50.347/2014, 50.326/2014	35
11. Jogeset: BH2009.2.	38
12. Összegzés	41
Felhasznált irodalom.....	43
Könyvek.....	43
Folyóiratok.....	44
Internetes hivatkozások	44
Jogszabályok	44

1. Bevezetés

Dolgozatom a családon belüli erőszak problémáját járja körbe. Célom, hogy bemutassam, mi nyilvánul családon belüli erőszaknak, kik ellen lehet elkövetni és hogyan, illetve kikhez fordulhatnak segítségért az áldozatok, ha már megtörtént a baj.

Gyerekkorom óta szerettem emberekkel foglalkozni, érdekelt a viselkedésük. Ha valakinek problémája volt, segítségre volt szüksége, rám bármikor számíthatott. Mindig megpróbáltam az események mögé nézni és felkutatni a kiváltó okokat, mi vitt rá egy embert, hogy úgy cselekedjen, ahogy. Miért tette azt az illető? Mi volt a háttérben, mi lehetett az oka?

Talán soha nem járt annyi ember pszichológushoz, pszichiáterhez, nem kértek orvosi segítséget, mint az utóbbi időben. Tele van a társadalom fébiakkal, szorongással, félelmekkel. Félünk az iskolától, a munkahelyi nehézségektől, a párkapcsolattól, az élet kihívásaitól. Nagyon sokan nem mernek ezekkel a problémákkal szembenézni. Elmenekülnek, azt hiszik, hogy egyedül vannak, hogy rajtuk senki sem tud segíteni. De ez nem így van!

A legfontosabb egy ember életében a család. Családba születünk bele, és családból távozzunk életünk végén, ideális körülmények között. Ha meghalljuk azt a szót, hogy család, az emberek többségét valami bensőséges, jó érzés fogja el. Ha egy embert az életben bármi gond, nehézség éri, valószínűleg először a családtagjaihoz fog fordulni, tőlük fog segítséget kérni. De mi van akkor, ha ez nem lehetséges? Ha az illető már gyermekora óta a családban az állandó elutasítás, a bántalmazás, a gyalázás, lelki-testi bántás, fenyegetés, erőszak között él, akkor vajon-, hogyan fog megbirkózni a későbbi negatív tapasztalatokkal, kudarcokkal. Sikeres önfejlesztés, megfelelő társ, segítő barátok, támogatók nélkül sehogy. Örögi körbe kerül, ahonnan egyenes út vezet a gyógyszerek, a drog, az alkohol, a depresszió és a betegségek felé. Akik erőszak alatt nőttek fel, úgy gondolják, hogy felnőttként majd minden máshogy lesz. Nem fogják bántalmazni a családjukat, őket nem fogják megverni, ők nem lehetnek felnőtt korukban is erőszak áldozatai. Mi van akkor, ha ez nem így lesz? Mi van akkor, ha felnőttként is áldozat lesz vagy éppen tettes?

Két lehetőség létezik: a harc ellene, vagy a beletörődés.

Sokan felteszik a kérdést, hogy a nők miért nem tudják otthagyni férjüket, ha az bántalmazza őket. Úgy gondolják, ha a bántalmazott nők a férjük mellett maradnak, akkor nincs is ellenükre. Persze ez nem így van. „Hisz ki lenne az a bolond nő, aki ha sejtené, hogy mi lesz a kapcsolatból, akkor belekezdene egy ilyen borzalomba? Azért kezd bele, mert minden

szépnek és jónak tűnik. Ha vannak is problémák, azokról úgy gondolja, hogy szeretettel és odafigyeléssel megoldhatók.”¹

A maradás valódi oka a kiút hiánya vagy az érzelmi függőség. Nem látják ezek az asszonyok, hogy hogyan tovább. Depressziósak, elszigetelten élnek, önbizalmukat elvesztették, és ami az egyik legnagyobb ok, hogy a társadalom legtöbbször az áldozatot hibáztatja. Biztos, hogy maguknak keresték a bajt, ők vívták ki maguknak a bántalmazást. Nehéz kilépni, tenni ellene. A kutatók a partnerbántalmazás folyamatát, jellegét hangsúlyozzák. A kapcsolat kezdetben jó és rossz periódusokat tartalmaz, a későbbiekben a jó időszakok lerövidülnek, végül teljesen eltűnnek. A konfliktusok a partnerek között egyre gyakoribbakká válnak. A családon belül megvalósult erőszakos cselekmények nem egyedi esetek, hanem egy hosszú folyamatról van szó, amelyben a lelki és testi fenyegetettség akár éveken keresztül fennállhat. A kezdetekben a férfi a dominanciája elismertetésére törekszik, s ezt bizonyos társadalmi helyzetben még elfogadhatónak is tartja az asszony, hiszen a társadalmi vélekedés is azt írja elő az ő számára, hogy ismerje el a férje vezető szerepét. A későbbiekben egyre durvábban, követelőzőbben lép fel a férfi, megjelenik a lelki abúzus jelensége. Később már hangos veszekedés, kiabálás is jellemzője a kapcsolatnak. Ezek után elcsattan az első pofon. A folyamat következő állomása az erőteljesebb fizikai bántalmazás. Végül rendszeressé válik a feleség, élettárs bántalmazása. Ha gyermekeket bántalmaznak, akkor általában vagy mindkét szülő teszi, és a gyermeknek ilyen esetben nincs kihez fordulnia, csak reménykedhet, hogy valaki észreveszi, szólni általában nem mer senkinek, mert tudja, hogy akkor ismét jönnek a pofonok, a rúgások. Ha csak az egyik szülő veri a kiskorút, akkor pedig a másik fél is meg van félemlítve rendszerint, így nem mer szólni senkinek. De azért léteznek még olyan nők, szülők, akik nem képesek ebbe belenyugodni, és tesznek ellene. Szerencsére egyre többen mernek fellépni az erőszak ellen, egyre kevesebben törődnek bele, hogy nekik ez a sorsuk.

Virág György megfogalmazásával értek egyet, aki szerint „vitathatatlan, hogy a családon belüli erőszakot, az áldozatok szenvedését, kiszolgáltatottságát semmi nem indokolhatja, nem teszi tolerálhatóvá, valamint, hogy nagy szükség van olyan intézkedésekre, lehetőségekre, amelyek ezeket az elfogathatatlan kínokat segítenek megelőzni vagy megszüntetni.”²

Tanulmányomban többek között azt is megpróbálom bemutatni, hogy hogyan tudnak fellépni az erőszak ellen, milyen a jogi szabályozás, kikhez fordulhatnak az áldozatok, ha segítségre van szükségük, hisz egyedül nem valószínű, hogy meg tudnak birkózni egy ekkora feladattal, egyedül nem lesznek képesek visszaszorítani a családon belül erőszakot. De összefogással

¹ MORVAI Krisztina – SIMEK Kitti: *KITTI, Rettegés és erőszak – otthon* (Budapest: Rejtjel Kiadó 2005) 14.

² VIRÁG György (szerk.): *Családi viszonyok* (Budapest: KJK – KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó 2005) 53.

sikerülhet! Dolgozatomban jogesetek alapján mutatom be, hogy milyen lehetőségeik vannak az áldozatoknak, illetve ebben a témában a legjellemzőbb kényszerintézkedést, a távoltartás intézményét is elemzem.

2. A családon belüli erőszakról általában

*"Az erőszak sok ember életét járja át a világon, és – valamilyen módon – mindannyiunkat megérint. Sokan a sérelem útjából való kitérést az ajtók és az ablakok bezárásával, a veszélyes helyek elkerülésével oldják meg. Mások számára a menekülés nem lehetséges. Az erőszak fenyegetése azok mögött az ajtók mögött van, jól elrejtve a kívülállók tekintete elől."*³ - Gro Harlem Brundtland

Először is azt kell tisztáznunk, hogy mi is az az erőszak, miben nyilvánul meg. Erőszak alatt minden olyan hatalmi visszaélést értünk, amely érzelmi, verbális, testi, szexuális, szociális vagy gazdasági kényszer révén próbálja befolyásolni, korlátozni vagy megtörni mások akaratát. Az erőszak tehát a mások feletti uralkodásra, illetve mások ellenőrzésére irányul.⁴

De hogy mi is konkrétan a családon belül erőszak, azt nagyon nehéz megfogalmazni, jogszabályi definícióhoz kötni, hisz nagyon sok változata létezik. A legfontosabbak a partner elleni erőszak, a gyermekkel szembeni rossz bánásmód, a gyermekkel szembeni abúzus, idős személlyel szembeni visszaélés és elhanyagolás, valamint a rokonok sérelmére elkövetett erőszak.

A családon belüli erőszakról a 20. század második feléig nem sok szó esett. A család élete zárt ajtók mögött zajlott, senki nem foglalkozott mással, nem törődtek azzal az emberek, ha a szomszédok veszekedtek, üvöltöztek. Később már az erőszak jelenlétét a családon belül is tagadták és titkolták. A 21. században már tilos agressziót, terrort alkalmazni egymással szemben, hisz az bűncselekmény.

Időben először a gyerekek bántalmazása keltett figyelmet, az igazi áttörést azonban a nők jogaiért és társadalmi egyenlőtlenségük megszüntetéséért küzdő feminista csoportok érték el. Ezután a családi erőszakot nem lehetett többé titkolni, a szőnyeg alá söpörni. Megszólaltak a bántalmazottak, segítséget kértek, önsegítő csoportok, illetve szervezetek alakultak. Úgy látszott, mintha ez egy vadonatúj jelenség lenne, de egyértelmű, hogy nem erről volt szó, csak

³ Lásd VIRÁG (2. lj.) 7.

⁴ SZIL Péter: *Miért bántalmaz? Miért bántalmazhat?* (Budapest: Habeas Corpus Munkacsoport 2005) 13.

eddig kevesen vallották be, hogy erőszak áldozatai, kevesen mertek szembeszállni a tettel. Ami új volt, az az ezeknek a magatartásoknak a családon belüli erőszakként való megnevezése, elfogadhatatlannak nyilvánítása és jogi szabályozása.

A családon belüli erőszak leggyakoribb formája a nők elleni erőszak, amely a nők emberi jogainak és alapvető szabadságának a sérelmét jelenti. A nők családon belüli bántalmazása világszerte a legkülönbözőbb társadalmi réteghez tartozó, a legkülönbözőbb családi kapcsolatban állók között is előfordul, és következményei a sértett életének igen sok szegmensét érintik.⁵ Nagyon fontos, hogy a valóságban bármelyik nő válhat bántalmazás vagy szexuális erőszak áldozatává, tekintet nélkül társadalmi vagy anyagi helyzetére, illetve képzettségi szintjére.

A következő nagyobb csoport, mikor a szülők, illetve a pár egyik tagja bántalmazza a gyermeket. Ide tartozik az, amikor a szülő sérülést, fájdalmat okoz a gyermeknek. Fontos, hogy a Gyermekvédelmi törvény azt is bünteti, ha a szülő a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt (noha tud róla, vagy szemtanúja) nem akadályozza meg.

De azt sem szabad elfelejteni, hogy létezik a férfiak sérelmére elkövetett erőszak is, de az esetek többsége nem ez. Az elkövető nők a miéltre általában azt mondják, hogy a férjük, a párjuk megjegyzéseket tett, becsmérelte őket, illetve családjukat, azon belül is leginkább az anyjukat, azaz az anyósukat. A másik jellemző érv a védekezés, hogy ők csak megvédték magukat, nem bírták tovább elviselni a terrort.

A bűncselekmények többségénél a sértett bántalmazása nem egyszeri eset, hanem egy folyamat része. Jellemző a bántalmazás durvasága, a sértett emberi méltóságában történő megalázása, elszigetelése, függő, kiszolgáltatott helyzetben tartása.⁶

2.1. A családon belüli erőszak típusainak csoportosítása⁷

Általában a bántalmazás jellege, illetve a sértettek szerint szokás csoportosítani:

1. A bántalmazás jellege szerint:

- Fizikai erőszak
 - közvetlen fizikai erőszak: nem kívánt fizikai érintés, testi sértés, emberölés
 - közvetett fizikai erőszak: tárgyak rongálása, dobálása

⁵ Lásd VIRÁG (2. lj.) 190.

⁶ Lásd VIRÁG (2. lj.) 191.

⁷ GÖNCZÖL Katalin [et al.]: *Kriminológia – Szakkriminológia* (Budapest: Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft. 2006) 381-382.

- Elhanyagolás
- Lelki bántalmazás
 - o verbális bántalmazás: fenyegetés, szidalmazás, megalázás
 - o érzelmi abúzus: érzelmi zsarolás, fenyegető arckifejezés, gesztus
- Szexuális erőszak, szexuális visszaélés: nemi erőszak, szexuális zaklatás
- Gazdasági/társadalmi visszaélés: a sértett pénzének, kapcsolatainak (barátok, rokonok) ellenőrzése, a velük való találkozás megakadályozása

2. A sértett szerint:

- Gyerekbántalmazás
- Házastárs/élettárs/partner (illetve volt) sérelmére elkövetett bántalmazás
- Idősbántalmazás
- Egyéb rokonok (pl. testvér) sérelmére elkövetett bántalmazás

A csoportosítás után néhány típust részletesebben is szükséges bemutatni:⁸

Testi sértés, testi erőszak: ha például a férfi a nőt lökdösi, megpofozza, megüti, fojtogatja, ököllel veri, a nő haját húzza, belerúg, rázza, fegyverrel fenyegeti (például késsel, nehéz tárgyakkal, pengével) vagy megégeti.

Elhanyagolás: a gyermek, vagy a családban élő idős, magatehetetlen személy ellátásának, gondozásának, védelmének elmulasztása. Ha az áldozat felnőtt, az erőszak emocionális vagy fizikai formában valósulhat meg, ha gyermek, ehhez az iskolával, a tanulással kapcsolatos feladatok elhanyagolása társulhat.⁹ Például: alapvető egészségügyi szükségletek, táplálkozás elmaradása, gyógyszerek hiánya, ellenőrzés hiánya, amikor a szülő egyszerűen magára hagyja a kisgyermeket a lakásban.

Lelki bántalmazás: letagad lényeges dolgokat, elzárkózik a partner elől, végletesen féltékenykedik, önálló döntéseit megkérdőjelezi, párja önbizalmát lerombolja. Nem hajlandó megbeszélni a problémákat, mindenért a másik felet okolja. A lelki abúzus része az is, hogy a férfi a társadalomban egyébként elszenvedett kudarcaiért (például munkahelyi sikertelenségeiért) is a nőt teszi felelőssé, őt hibáztatja, úgy érzi, hogy ha a felesége „megfelelően” viselkedne, ő is sikeresebb lenne az életben. Ezt olyan módon adja elő, hogy

⁸ Lásd SZIL (4. lj.) 20-21.

⁹ RANSCHBURG Jenő: *A meghitt erőszak* (Budapest: Saxum Kiadó Bt. 2006) 24.

sokszor a feleségek is elhiszik, hogy ők nem látják el jól a feladataikat és ez akadályozza a kettejük kapcsolatának sikeres alakulását. A nők hajlamosabbak arra, hogy magukban keressék a hibát olyan esetben, amikor az általuk szeretett férfi nem elégedett a kapcsolattal. Ilyenkor sok nő egyetért az elégedetlen élettárssal és mindenben igyekszik az elvárásoknak megfelelni.

A bántalmazó partner egyre többször kritizálja a másikat, egyre gyakrabban rendez extrém féltékenységi jeleneteket. Birtoklási, ellenőrzési vágya egyre nagyobb lesz. A bántalmazó fél igyekszik izolálni a partnerét, hogy más emberi kapcsolatai ne legyenek, és így teljesen kiszolgáltatottá válják. A bántalmazó partner arra törekszik, hogy ő irányítson a kapcsolatban.

Szexuális erőszak: ha olyan szexuális tevékenységre kényszeríti a partnerét, amit az nem akar, ha a szexszel fájdalmat okoz neki, vagy megalázza, ha megerőszakolja, vagy ha arra kényszeríti, hogy másokkal közösüljön.

Gazdasági/társadalmi visszaélés: ha nem engedi meg például a férfi, hogy a nőnek tőle független magánélete is legyen, bezárja, kizárja, megkötözi. Nem engedi, hogy a nő dolgozni járjon, vagy legyen saját pénze, illetve ha van, azt elveszi és saját belátása szerint ad csak neki. A kiadásait megkérdőjelezi, míg ő szabadon rendelkezik a vagyonnal.

Fiatalkorúak szexuális abúza: 0-18 év közötti gyermek szexuális tevékenységekre való kényszerítését vagy csábítását jelenti. E körbe tartozik a fizikai kapcsolat, illetve a molesztáló, simogató, csábító tevékenység, valamint a maszturbálásra kényszerítés, vagy a kézzel történő ingerlés kikényszerítése is. Lehet testi kapcsolaton kívüli cselekvés is, például: a gyermekek bevonása pornográf anyagok megtekintésébe vagy készítésébe, valamint a szülő vagy a gondozó szexuális tevékenységének figyelésébe. Ide sorolható a voyeurizmus¹⁰, illetve az exhibicionizmus¹¹.

A házastárs, partner, élettárs, illetve a volt házastárs, volt partner és volt élettárs sérelmére elkövetett bántalmazásokat általában a férfiak követik el a nők ellen. A nők elleni erőszak bármely olyan, a nőket nemük miatt érő erőszakos tett, mely testi, szexuális vagy lelki sérülést okoz vagy okozhat a nőknek, beleértve az effajta tettekkel való fenyegetést, valamint kényszerítést és a szabadságtól való önkéntes megfosztást, történjen az a közéletben vagy a magánszférában.¹²

¹⁰ Amikor egy felnőtt saját szexuális vágyának kielégítése céljából megfigyel egy gyermeket vetkőzés, fürdés vagy vééczés közben.

¹¹ Ha a felnőtt felfedi a nemi szerveit a gyermek előtt saját szexuális éhségének kielégítése céljából

¹² Nők elleni erőszak megszüntetéséről szóló ENSZ Nyilatkozat, 1993 www.nokjoga.hu/book/export/html/18. (2014. április 18.)

Idősbántalmazás: egyszeri vagy ismétlődő cselekvés vagy beavatkozás hiánya, amely félelmet, sürgősségtelen fájdalmat okoz az idős személynek egy olyan kapcsolatban, amelyben elvárható a bizalom. Ilyen, ha valakit nem látnak el kellőképpen, de akár addig is fajulhat, hogy az idős személyt pszichésen, szexuálisan vagy fizikailag bántalmazzák, kihasználják. Kockázati tényező a szegénység, a betegség, illetve a kényszerű együttélés is.

Egyéb rokonok sérelmére elkövetett bántalmazás: ebbe a kategóriába az említett családtagokon kívül bármilyen másik rokon beletartozik. Például a testvér, a keresztszülők, unoka, unokatestvér, nagybácsi, nagynéni. A tettes az elkövetési módok közül (fentebb már kifejtettem) is bármelyik cselekvést alkalmazhatja, hisz mindegyikkel elköveti az egyéb rokonok sérelmére elkövetett bántalmazást.

3. A családon belüli erőszak típusainak története, illetve szabályozása

3.1. Nemzetközi kitekintés

Az emberiség történetének korai szakaszában a gyermekölést egyfajta születésszabályozási eszköznek gyakorolták. A sérült, vagy nem elég fejlett gyermeket ily módon rekesztette ki magából a társadalom. Angliában még a XIX. század kezdetén is általános gyakorlat volt a nem kívánt gyermek kitétele utcára, városok sikátoraiba, vagy vidékre. Ezek a gyermekek legtöbbször még a felfedezésük előtt meghaltak.¹³

Az első, gyermekek életét védő törvény csak 1872-ben jelent meg Angliában, majd 1889-ben követte ezt a gyermekvédelmi törvény.

Az Amerikai Egyesült Államokban hamarabb alakult meg az Állatvédő Liga, minthogy a gyermekek helyzetével foglalkoztak volna. 1874-ben egy New York-i egyházi gondozó azzal fordult az Állatvédő Ligához, hogy egy Mary Ellen nevű kislányt a szülei rendszeresen bántalmaznak. A leleményes egyházi gondozó kihasználva a common - law lehetőségeit, kérelmében azzal érvelt, hogy a gyermekkel úgy bánnak, mint egy kutyával. Ennek az ügynek köszönhetően megalakították a Gyermekvédő Ligát, amely feladatául tűzte ki a hasonló sorsú gyermekek kiemelését a családból, iskoláztatásukat, támogatásukat.¹⁴

1946-ban John Caffey amerikai röntgenorvos jelentésében már felhívta a figyelmet a felnőttek által okozott bántalmazásra, amikor röntgenfelvételt készített egy gyermekről, akinek leletén olyan régi törésnyomokat fedezett fel, amelyek eltérnek a balesetknél megszokott képtől.¹⁵

Ma már Európában is nagy gondot fordítanak a gyermekeket ért bántalmazások felderítésére, visszaszorítására. Több ország is a zero tolerancia elvét vallja, azaz tiltják a testi fenyítés minden formáját. Erre vonatkozóan az ENSZ gyermekek jogairól szóló egyezménye 1989-ben konkrét elvárásokat fogalmazott meg. A világon elsőként 1979-ben Svédországban hoztak erről törvényt. 1983-ban Finnország, 1987-ben Norvégia, 1989-ben Ausztria, 1994-ben Ciprus, 1997-ben Dánia, 1998-ban Lettország, Litvánia és Horvátország, 2000-ban Izrael és Németország, 2001-ben Belgium, 2003-ban pedig Izland hozott ilyen rendelkezéseket.¹⁶

A legjelentősebb nemzetközi szervezetek, például az ENSZ, az Európai Unió és az Európa Tanács, már több éve rendszeresen és folyamatosan különböző szervei tárgyalásainak napirendi pontjai között tárgyalja a családon belüli erőszak kérdését. Ami közös bennük, hogy

¹³ KEREZSI Klára: *A védtelen gyermek. Erőszak és elhanyagolás a családban* (Budapest: Közigazgatási és Jogi Kiadó 1995) 11.

¹⁴ Lásd KEREZSI (13. l.) 11.

¹⁵ Dr. KIS Éva: „A bántalmazott gyermek szindróma” *Osteológiai Közlemények* 1994/4. 200.

¹⁶ Dr. TAMÁSI Erzsébet: „Jogok és pofonok – A svéd testi fenyítés elleni törvény és hatékonysága” *Ügyészek Lapja* 2004/11/1. 23-36.

a nők bántalmazását az emberi jogok durva megsértésének tartják, ennél fogva megelőzését, kezelését, az elkövetők elleni fellépést és a sértettek támogatását az államok kötelezettségének tekintik.¹⁷

A nők elleni erőszak megszüntetéséről szóló 1993. évi **ENSZ** Nyilatkozat Preambuluma fogalmazza meg a nőkkel szembeni diszkrimináció formáinak felszámolását és a nők elleni erőszak megszüntetését, mint elérendő célkitűzést. A nyilatkozat szerint a nők elleni erőszak fogalmába beletartozik a családon belüli tetteges, lelki és szexuális erőszak is. Az ENSZ felhívja az államokat, hogy ítéljék el a családon belüli erőszakot, és cél legyen minden ország számára annak megszüntetése.

Az **Európai Unió** már 1986-ban fogadott el a nők elleni erőszakkal kapcsolatos határozatot. A hatáskörrel rendelkező uniós miniszterek tanácsa rámutatott arra, hogy a nők elleni fizikai vagy szexuális erőszak, akár házasságon belül, akár házasságon kívül, bűncselekmény és ezt minden államnak büntetnie kell a jogszabályaiban. Arra is rámutat, hogy támogatást kell nyújtaniuk az államoknak az áldozatoknak, például anyaatthonok, női menedékházak létrehozásával.

Az **Európa Tanács** már 1985-ban fogalmazott meg a családon belüli erőszakkal kapcsolatos ajánlást.¹⁸ Ebben szerepel, hogy a közvélemény figyelmét fel kell hívni a családon belüli erőszak komolyságára, nagyságára. Az Ajánlás szerint, különböző szolgáltatásokat, intézményeket kell létrehozni az áldozatok számára (például menedékházakat, lelki támogatást, tanácsadást, utókezelést).

3.2. Hazai szabályozás

1997 volt az első év, ami a családon belüli erőszak elleni küzdelem szempontjából kiemelkedő. Ebben az évben fogadta el az Országgyűlés a Gyermekevédelmi törvényt¹⁹, módosította a Büntető törvénykönyvet²⁰, amelynek következtében az erőszakos közöszlítés büntethetővé vált egymással házastársi életközösségben álló áldozat és elkövető esetén is, a Kormány pedig a 2174/1997. számú határozatában²¹ jogalkotási kötelezettséget vállalt a családon belüli erőszak törvényi szintű szabályozására.²² Sajnos ezután nem történt nagy

¹⁷ MORVAI Krisztina: *Terror a családban* (Budapest: Kossuth Kiadó 1998) 255.

¹⁸ Európa Tanács R (85) 4. számú Ajánlása a családon belüli erőszakról 1985.

¹⁹ A gyermekek védelméről és a gyámsági igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény

²⁰ A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény

²¹ 2174/1997. (VI. 26.) Kormányhatározat a Nők IV. Világkonferenciáján elfogadott Nyilatkozatban megfogalmazott feladatok magyarországi megvalósítását szolgáló cselekvési programról

²² Lásd VIRÁG (2. lj.) 61.

változás. Majd az országos rendőrfőkapitány kiadta a 13/2003. számú ORFK intézkedést a családon belüli erőszak kezelésével és a kiskorúak védelmével összefüggő rendőri feladatok végrehajtásáról.

A családon belüli erőszakkal sértett alapvető jogokat és a védelem állami kötelezettségét az Alaptörvény, a Polgári Törvénykönyv, a Gyermekvédelmi törvény, valamint a Gyermek jogairól szóló New York-i Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény tartalmazza. A különböző bűncselekményeket és annak következményeit pedig a 2012. évi C. törvény, a Büntető Törvénykönyv foglalja magában.

Alaptörvényünk említi például az élethez, az emberi méltósághoz való jogot, a kínzás, kegyetlen, embertelen, megalázó elbánás tilalmát.²³

A Polgári Törvénykönyv nevesíti a személyhez fűződő jogokat, amely sérelme alatt különösen az egyenlő bánásmód követelményének megsértését, a személyes szabadság jogellenes korlátozását, a testi épség, az egészség, valamint a becsület és az emberi méltóság megsértését kell érteni.²⁴

A családon belüli erőszak áldozatává váló gyermeknek a bántalmazással sérülő alapvető jogait a Gyermekvédelmi törvény tartalmazza. A gyermek legfontosabb alapjoga, hogy joga van a testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését, egészséges felnevelkedését és jólétét biztosító saját családi környezetében történő nevelkedéshez.²⁵

3.2.1. 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

2014 márciusában hatalmas változás történt a családjogi szabályok tekintetében, hisz a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény helyébe a 2013. évi V. törvény, az új Polgári Törvénykönyv lépett, és most már ennek a törvénynek a negyedik könyvében találjuk meg a családjogi szabályokat.

Az új Családjogi Könyv erőteljesen igyekszik védeni a gyermekek érdekeit, jogait, többek között azért, hogy biztosítva legyen a családi környezetben való felnevelkedésük. Mind az élettársi viszony megszűnése utáni rendezésnél, mind a bontójog terén, mind pedig a szülő-gyermek kapcsolatnál a legfontosabb a gyermekek érdeke.

A Ptk. negyedik könyve az alapelvekkel kezdődik, amiben leírja, hogy a törvény védi a családot és a házasságot, a családi jogviszonyokban a gyermek érdeke és jogai fokozott

²³ Magyarország Alaptörvényének Szabadság és felelősség címének II., illetve III. cikke tartalmazza ezeket a rendelkezéseket

²⁴ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 2:43§

²⁵ Lásd (19.) 6. § (1) bekezdés

védelemben részesülnek, a gyermeknek joga van ahhoz, hogy saját családjában nevelkedjék. Majd a házasságról szól, amiben megfogalmazza például azt, hogy a házastársak hűséggel tartoznak egymásnak, kötelesek közös céljaik érdekében együttműködni és egymást támogatni. Ha valamelyik partner erőszakot alkalmaz a másikkal szemben, az nyilvánvalóan nem fér bele ebbe a paragrafusba.

A XII. cím szól a szülői felügyeletről, amely a kiskorú gyermek neve meghatározásának, gondozásának, nevelésének, tartózkodási helye meghatározásának, vagyona kezelésének, törvényes képviselőjének jogát és kötelességét, a gyámnevezésnek és a gyámságból való kizárásnak a jogát foglalja magában. Ebben ír arról, hogy a szülők joga és kötelezettsége, hogy a gyermeket gondozzák, a gyermek megélhetéséhez és felneveléséhez szükséges feltételeket biztosítsák, illetve jogosultak a gyermek nevelésének módját megválasztani. Eszerint álláspontom szerint a jogszabály értelmében nem megengedett a gyermek verése, főleg hogy naponta többször, esetleg durva eszközökkel (például fakanállal, övvel, szíjjal, nehéz tárgyakkal) „neveljék” a szülők a gyermekeket.

Az új Ptk. mégis előtérbe helyezi válás esetén a közös szülői felügyeletet, amit sokan elleneznek, mert az a véleményük, hogy ez megvalósíthatatlan, rengeteg problémával jár. Mások szerint ugyanakkor a közös szülői felügyelet kiszámítható és a gyermek szoros kapcsolatban maradhat mindkét szülőjével. Egyes esetekben nyilván a szülők jóakarátán múlik.²⁶ De ha egy élettársi kapcsolat, egy házasság az erőszak miatt ér véget, fontos kérdés, hogy mennyire fogják tudni megoldani a szülők, hogy ezek után is közösen döntsenek a gyermekük sorsáról, mennyire fogják tudni nap, mint nap elviselni, hogy a másikkal beszéljenek. Úgy gondolom, hogy ha erőszak miatt ér véget egy kapcsolat, akkor sehogy, ilyen esetekben nem szabad megengedni, hogy a szülők közösen döntsenek majd a gyermekekről, hisz arra kell majd választ adni, hogy tényleg minden esetben a közös szülői felügyelet szolgálja-e a gyermek érdekét? Szerintem nem.

3.2.2. 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

A törvény célja, hogy megállapítsa azokat az alapvető szabályokat, amelyek szerint az állam, a helyi önkormányzatok és a gyermekek védelmét ellátó természetes és jogi személyek meghatározott ellátásokkal és intézkedésekkel segítséget nyújtsanak a gyermekek törvényben foglalt jogainak és érdekeinek érvényesítéséhez, a szülői kötelességek teljesítéséhez, illetve

²⁶ www.ugyvedvilag.hu/rovatok/szakma/az-uj-ptk-eloterbe-helyezi-a-kozso-szuloi-felugyeletet# (2014. május 5.)

gondoskodjanak a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzéséről és megszüntetéséről, a hiányzó szülői gondoskodás pótlásáról, valamint a gyermekvédelmi gondoskodásból kikerült fiatal felnőttek társadalmi beilleszkedéséről.²⁷

Azt is leírja a törvény a bevezető rendelkezések között, hogy melyek azok a szervek²⁸, amelyeknek kötelességük a gyermek védelme és mindenekfelett figyelembe kell venniük a fiatalok érdekeit. A II. fejezet a gyermekek jogairól és kötelességeiről szól. Például a gyermeknek joga van a testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését, egészséges felnevelkedését és jólétét biztosító saját családi környezetében történő nevelkedéshez, illetve joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához, a bántalmazással – fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal –, az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelemhez. A gyermek nem vethető alá kínzásnak, testi fenyegetésnek és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetésnek, illetve bánásmódnak. Ami nagyon fontos a tanulmányom tekintetében, hogy joguk van ahhoz, hogy a védelmük érdekében eljáró szakemberek – különösen a gyermek bántalmazásának felismerése és megszüntetése érdekében – egységes elvek és módszertan alkalmazásával járjanak el²⁹. Lényeges, hogy a gyermeki jogok védelme minden olyan természetes és jogi személy kötelessége, aki a gyermek nevelésével, oktatásával, ellátásával, törvényes képviselőjének biztosításával, ügyeinek intézésével foglalkozik.³⁰

Gyermekvédelmi gyám feladata a jogszabály szerint például, hogy képviselje a gyermeket, annak érdekét, elősegítse jogainak gyakorlását, próbálja megismeri a gyermek véleményét és közvetítse azt az ellátást nyújtó szolgáltató, intézmény, illetve a gyermek ügyeivel foglalkozó hatóságok felé³¹.

A gyermekjogi képviselő segíti a gyermeket a jogai védelmében, érvényesítésében, ha szükséges, megfogalmazza a gyermek panaszát, segíti a gyermeket az állapotának megfelelő ellátáshoz való hozzájutásban, ha a gyámhatóság kirendeli, akkor képviseli a gyermeket a nevelési felügyelettel kapcsolatos eljárásban.

Természetesen ez a jogszabály is foglalkozik a szülők jogaival és kötelezettségeivel. Például a szülő jogosult és köteles arra, hogy gyermekét családban gondozza, nevelje és a gyermeke testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételeket – különösen a lakhatást, étkeztetést, ruházattal való ellátást –, valamint az oktatásához és az egészségügyi ellátásához

²⁷ Lásd (19.) 1. § (1) bekezdés

²⁸ Lásd (19.) 2. § (1) bekezdése: a gyermekek védelmét ellátó helyi önkormányzatok, gyámhivatalok, bíróságok, rendőrség, ügyészség, pártfogó felügyelői szolgálat és más szervezetek

²⁹ Lásd (19.) 11. § (1a) bekezdése

³⁰ Lásd (19.) 11. § (1) bekezdése

³¹ Lásd (19.) XII. fejezete foglalkozik a gyermekvédelmi gyám kirendeléséről, jogállásáról és feladatairól

való hozzájutást biztosítsa. Ezek csupán kiegészítő rendelkezések a Ptk. családjogi rendelkezéseihez képest, emiatt további tárgyalásuk nem szükséges.

A III. fejezet a gyermekek védelmi rendszeréről szól, amit a tanulmányomban később ismertetek.

3.2.3. 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

Olyan általam fontosabbnak vélt bűncselekményeket fejtek ki, amelyek meghatározó szerepet játszhatnak a családon belüli erőszak terén.

A XV. fejezet címe az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekmények. Ebben a csoportban lévő tényállások közül a családon belüli erőszakkal összekapcsolható az emberölés, az erős felindulásból elkövetett emberölés, a testi sértés és a gondozási kötelezettség elmulasztása.

a. Emberölés: aki mást megöl, büntettet követ el.³²

A tanulmányom szempontjából fontos, hogy aki az emberölést tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére, védekezésre képtelen személy sérelmére vagy a bűncselekmény elhárítására idős koránál fogva korlátozottan képes személy sérelmére követi el, annak a büntetése tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés. Az ilyen bűncselekmények vonatkozásában merül fel gyakran – elsősorban a sajtóban – az igény a halálbüntetés visszaállítására, illetve a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés gyakoribb kiszabására.

b. Erős felindulásból elkövetett emberölés: aki mást méltányolható okból származó erős felindulásban megöl.³³

Ez az emberölés privilegizált esete. Azért kellett ezt privilegizált esetként minősíteni, mert az emberölési cselekmények megnyilvánulási formái eltérhetnek egymástól a pszichés állapot folytán. Ennek a bűncselekménynek a megítélése a társadalmi közfelfogás szerint sem vonható a szokásos és erkölcsileg mélyen elítélendő magatartások körébe. Nagyon fontos, hogy ez a tényállás csak akkor valósulhat meg, ha az elkövető olyan méltányolható okból származó, de élelmeleti alapon létrejött indulat hatása alatt cselekszik, amelynél az indulatot kiváltó és az erkölcsileg menthető ok az elkövetőn kívülálló körülmény miatt keletkezett. Az

³² A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 160. § (1) bekezdés

³³ Lásd (32. lj.) 161. §

elkövető maximum nyolc év börtönbüntetést kaphat ezért. Álláspontom szerint ezekben az esetekben a nyolc év sok. Ha valakit egész gyermekkorában, vagy éveken át, mint feleség bántalmaztak, kihasználtak, megerőszakolták, megalázták és már nem bírja tovább és úgy érzi, nincs más választása és megöli a bántalmazót, akkor még neki kell két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel bünhődnie? Az emberölés bűn, nem számít, hogy ki ellen és, hogy miért követjük el, meg kell fizetnünk a tetteinkért. Ilyen esetekben a körülmények feltárása és enyhítő körülményként figyelembe vétele fokozottan indokolt lenne.

c. Testi sértés: aki más testi épségét vagy egészségét sérti.³⁴

A tényállás külön szól a könnyű, illetve a súlyos testi sértésről. A bűncselekmény elkövetési magatartása a testi épség vagy egészség sértése, ezen a testet érő olyan külső behatást értjük, amely a testen, illetve egy részén nyomokat visszahagyó sérülést eredményez. A fájdalomkóros nem feltétele a testi sértésnek. Önmagában a testi bántalmazás, sérülés hiányában, nem minősül testi sértésnek, legfeljebb a bűncselekmény kísérletének. Testi sértés akkor valósul meg, ha a testet érő külső behatás érzékelhető és értékelhető.³⁵

Ez a cselekmény a családon belüli erőszak talán legtipikusabb bűncselekménye. Hisz minden ezzel kezdődik, egy pofonnal, egy rúgással, majd folytatódik és folyamatossá válik.

d. Gondozási kötelezettség elmulasztása: aki állapotánál vagy idős koránál fogva önmagáról gondoskodni nem tudó személlyel szemben gondozási kötelezettségét nem teljesíti, és ezáltal a gondozásra szoruló életét, testi épségét vagy egészségét veszélyezteti.³⁶

Ez a tényállás tipikus példája az elhanyagolásnak. Ide tartozik többek között a létszükségletek, a gyógyszerek, illetve az ápolás elmaradása, hiánya.

A Btk. XIX. fejezete a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményekkel foglalkozik.

e. Szexuális kényszerítés: aki mást szexuális cselekményre vagy annak eltűrésére kényszerít.³⁷

Minősített esetei, ha az áldozat a tizennegyedik, illetve a tizennyolcadik életévét nem töltötte be, vagy ha a hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése alatt álló személy sérelmére követi el tettes.

³⁴ Lásd (32. lj.) 164. § (1) bekezdés

³⁵ konyvtar.bpugyvedikamara.hu/wp-content/uploads/2012/02/BTKeloterjesztes-tervezet.pdf (2014. május 6.)

³⁶ Lásd (32. lj.) 167. §

³⁷ Lásd (32. lj.) 196. § (1) bekezdés

A kényszerítés nem jelent mást, mint hogy a tettes a passzív alany akarata helyett a saját akaratát érvényesíti, azaz az áldozat akaratát a saját akarata irányába hajlítja, vagy egyenesen megtöri.

f. Szexuális erőszak: szexuális erőszakot követ el,

a) a szexuális kényszerítést erőszakkal, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel követi el,

b) más védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotát szexuális cselekményre használja fel.

Minősített esetei a következők: aki tizenkettedik életévét be nem töltött személlyel szexuális cselekményt végez vagy végeztet, vagy aki a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el, illetve, ha az elkövető a hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt álló személy sérelmére követi el.³⁸

A szexuális erőszak, az erőszakos közöszlés és a szemérem elleni erőszak tényállásainak összevonásával jött létre és elkövetési módként továbbra is az erőszakot vagy az élet, testi épség elleni közvetlen fenyegetést követeli meg.

g. Szexuális visszaélés: az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki tizennegyedik életévét be nem töltött személlyel szexuális cselekményt végez, vagy ilyen személyt arra bír rá, hogy mással szexuális cselekményt végezzen.³⁹

h. Vérfertőzés: aki egyenesági rokonával szexuális cselekményt végez.⁴⁰

A házasság és a közeli (vér)rokonok közötti családi kapcsolat védelme, az ifjúság tekintetében az állam különös gondoskodási kötelezettsége, valamint a leszármazás genetikai védelme ésszerű indokát adják a vérfertőzés büntetendőségének. A vérfertőzés büntettét olyan személyek követhetik el, akik egymásnak fel-, illetve lemenői, tehát egyenesági rokonai (pl. szülő-gyermek). Elkövetési magatartásként minden szexuális aktus büntetendő. Büntetlenséget a törvény csupán a tizennyolcadik életévét be nem töltött leszármazónak biztosít.⁴¹

³⁸ Lásd (32. lj.) 197. § (1) bekezdés

³⁹ Lásd (32. lj.) 198. § (1) bekezdés

⁴⁰ Lásd (32. lj.) 199. § (1) bekezdés

⁴¹ konyvtar.bpugyvedikamara.hu/wp-content/uploads/2012/02/BTKeloterjesztes-tervezet.pdf (2014. május 6.)

Úgy gondolom, ha bármilyen bűncselekmény történik egy családon belül, arra nem lehet mentség. Az áldozatnak ezt egész élete végéig magával kell cipelnie. De azt hiszem, hogy a bűncselekmények közül is az ebben a fejezetben találhatóak a legrosszabbak, a legmeggrázóbbak a léleknek. Egy gyermek, egy nő nem fogja elfelejteni soha, hogy őt szexuálisan kényszerítették valamire, hogy akarata ellenére, szexuális aktust kellett elviselnie. Élete során minden egyes alkalommal, amikor nemi életet fog élni, mindig be fog neki villanni, hogy egykor mit kellett elszenvednie. Ezért kell arra törekednie a Kormánynak, hogy minél szigorúbb, hatékonyabb jogszabályokat alkosson meg. Megakadályozni, feledtetni nem tudják, de ha már egy-két embert elrettent a súlyos büntetés, akkor már megérte és nyugodtabban is fog aludni az áldozat, ha tudja, hogy még éveken át a börtön rabja lesz az elkövető.

A XX. fejezet a gyermekek érdekét sértő és a család elleni bűncselekményeket tartalmazza.

- i. Kiskorú veszélyeztetése: a kiskorú nevelésére, felügyeletére vagy gondozására köteles személy - ideértve a szülői felügyeletet gyakorló szülő, illetve gyám élettársát, továbbá a szülői felügyeleti jogától megfosztott szülőt is, ha a kiskorúval közös háztartásban vagy egy lakásban él -, aki e feladatából eredő kötelességét súlyosan megszegi, és ezzel a kiskorú testi, értelmi, erkölcsi vagy érzelmi fejlődését veszélyezteti.⁴²

A bűncselekmény elkövetése súlyos kötelességszegés, melynek következménye a kiskorú testi, értelmi, erkölcsi és érzelmi fejlődésének veszélyeztetése. Az ügy összes körülményét figyelembe kell venni és úgy kell elbírálni, hogy a veszélyeztetés deliktuma fennáll-e.

- j. Kapcsolati erőszak: aki gyermekének szülője, továbbá az elkövetéskor vagy korábban vele közös háztartásban vagy egy lakásban élő hozzátartozója, volt házastársa, volt élettársa, gondnoka, gondnokoltja, gyámja vagy gyámoltja sérelmére rendszeresen
 - a) az emberi méltóságot súlyosan sértő, megalázó és erőszakos magatartást tanúsít,
 - b) a közös gazdálkodás körébe vagy közös vagyonba tartozó anyagi javakat von el és ezzel a sértettet súlyos nélkülözésnek tesz ki.⁴³

Ez a tényállás a lelki és a gazdasági erőszakot írja le, amit a dolgozatomban már fentebb kifejtettem.

A Kormány eredeti előterjesztése egyébként hozzátartozó bántalmazásának nevezte volna ezt a tényállást, amit fideszes képviselők javaslatára háztartáson belüli erőszakra változtattak.

⁴² Lásd (32. lj.) 208. § (1) bekezdés

⁴³ Lásd (32. lj.) 212/A. § (1) bekezdés

Navracsics Tibor zárószavazás előtti indítványának elfogadásával azonban végül kapcsolati erőszak lett az elnevezés.⁴⁴ Véleményem szerint sokkal jobb lett volna a fideszes képviselők javaslata, mert így végre nevén lett volna nevezve ez a szörnyű tett. Sajnos erre még mindig várnunk kell.

A bűncselekmény kizárólag magánindítványra⁴⁵ büntetendő. Sajnos sok sértett nem tesz feljelentést az elkövető ellen, az ok egyszerű, a szégyen és a félelem. A bántalmazó általában megfenyegeti az áldozatot, rettegésben tartja, további bűncselekményeket helyez kilátásba, ha elmegy a rendőrségre. A megoldás talán a jogszabályok változtatásában lenne, az ilyen bűncselekményeket is hivatalból üldözendő cselekményekké kellene nyilvánítani. A magánindítvány hiánya esetén ugyan maga a bűncselekmény létrejön, a büntethetőség is fennáll, de az indítvány hiánya megakadályozza a büntetőeljárás megindulását és ilyenkor a rendőrség semmit sem tehet.

A XXI. fejezet az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekményekről szólnak. Ebben a részben a legfontosabb bűncselekmény a zaklatás tényállása, amit ki is fejtenék.

- k. Zaklatás: aki abból a célból, hogy mást megfélemlítsen, vagy más magánéletébe, illetve mindennapi életvitelébe önkényesen beavatkozzon, őt rendszeresen vagy tartósan háborgatja.⁴⁶

A bűncselekmény sértettje bárki lehet, a minősített esetben azonban csak meghatározott személyek. Elkövetési magatartás lehet a háborgatás, a személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó büntetendő bűncselekménnyel történő fenyegetés, vagy pedig ha az elkövető azt a látszatot törekszik kelteni, hogy a sértett vagy hozzátartozója életét, testi épségét vagy egészségét sértő vagy veszélyeztető esemény következik be. A bűncselekmény csak szándékosan, egyenes szándékkal követhető el. A zaklatás minősített esete valósul meg, ha az elkövető a cselekményt a volt házastársa, volt bejegyzett élettársa vagy volt élettársa sérelmére követi el, illetve, ha a bűncselekményt az elkövető a nevelése, a felügyelete, gondozása vagy gyógykezelése alatt álló személy ellen követi el.

⁴⁴ www.jogiforum.hu/hirek/29736 (2014. május 7.)

⁴⁵ Amikor a sértettnek az elkövető megbüntetésére irányuló határozott, formális kérése esetén van lehetőség.

⁴⁶ Lásd (32. lj.) 222. § (1) bekezdés

4. A bántalmazó férfiokról szóló mítoszok⁴⁷

Amikor kiderül egy férfiről, hogy bántalmazta, erőszakosan bánt családjával, sokan nem tudják elhinni róla, hogy ő ilyet tett. Ez lehetetlen, hisz nem lenne rá képes, vagy azt mondják, hogy tudták, hisz egy alkoholista, vagy belőle bármit kinéznek, vagy az apja is már ilyen volt.

De a tudomány szerint milyen mítoszok is léteznek?

- „Az erőszakos férfiak betegek”: a bántalmazó férfiak körében semmivel se nagyobb például az elmebetegségben szenvedők aránya, mint a teljes lakosság tekintetében. Valójában, aki tényleg beteg, ő nem ura tetteinek, nem tudja, hogy hova kell ütnie, hogy a nyomai ne látszódjának.
- „Alkohol vagy kábítószer hatása alatt cselekszik”: ez mentség? Nem! Egyszerűen nem tudom elfogadni azokat az érveket, hogy e miatt kevésbé bűn a tettük, illetve nem is bűn. Miért lenne kisebb súlya a tettüknek így? Ha ez így lenne, ha ezt kellene elfogadni, akkor a Büntető törvénykönyv se nevezné az ilyen állapotban elkövetett cselekményeket bűncselekményeknek. De az biztos, hogy aki valamilyen bódító szer hatása alatt áll, könnyebben emeli fel a kezét, mint az, aki nincs.
- „Beilleszkedésre képtelen személyek”: valóban van ilyen eset is, de ez kivétel. Hisz a bántalmazó férfiak általában nagyszerűen be tudnak illeszkedni a környezetükbe, sőt sokan arról is híresek, hogy mennyire remek partnerek, illetve apák, vagy legalábbis ennek látszanak.
- „Ilyennek születtek”: nagyon sok szakértő, kutató azt vallja, hogy az emberi magatartás a génekből ered, de még ők se tudják teljesen tagadni azt, hogy a természet nem kikerülhető, nem megváltoztatható.
- „Ezt tanulták”: a bántalmazást sokan tanult viselkedési formának vélik, akik szerint, ha az elkövető gyermekkorában erőszak tanúja vagy áldozata volt, akkor ő is tettes lesz. Sok igazság van ebben az álláspontban, de nem lehet figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy az erőszakos férfi mellett általában mindig jelen volt egy nő, egy család is, akik szerepmodellként szolgálhattak volna. Ennek ellenére a férfiak nem a nők viselkedését utánozzák.
- „Érzelmi analfabéták”: a bántalmazást a szakértők sokszor a férfiak érzelmeik, belső problémájuk, szükségleteik felismerésére és megfogalmazására való képesség hiányával magyarázzák. Én ezzel nem értek egyet, hisz mikor felemelik a kezüket, mikor elcsattan a

⁴⁷ Lásd SZIL (4. lj.) 32-38.

pofon, mikor a szerettüktől kikényszerítenek valamit, pontosan tudják, hogy mit is akarnak, akkor tudnak kommunikálni a tetteikkel, illetve a szavaikkal. Tehát a verés, a megalázás, a bántalmazás az érzelmeik kimutatására szolgálnak és nem az abban való járatlanságukat mutatják be.

- „Nem tudják, mit tegyenek a dühükkel”: biztos vagyok benne, hogy minden családban történt már olyan, hogy valaki felidegesítette a társát, akár a munkahelyén, akár a boltban, de akár a villamoson is. Mikor hazaért a férj, csapkodott, ordítozott. Nem azon töltötte ki a dühét, aki okozta neki a kellemetlenségeket, hanem azokon, akik otthon várták, a családján. Véleményem szerint nincs az életben olyan körülmény, amely arra kényszeríthetne egy férfit, hogy bármilyen módon partnerére, családjára támadjon. Vannak olyan esetek, amelyek növelik annak esélyét (például egy vita a munkahelyen a főnökkel), hogy egy férfi bántalmazóvá váljon, de semmilyen körülmény nem teszi indokolttá az erőszak választását.

5. A feleségbántalmazás és a gyermekbántalmazás összefüggései

A gyermekek testi és lelki bántalmazása és a feleségbántalmazás között szinte minden olyan ügyben szoros az összefüggés, ahol a családban gyermek is van. "Ez az összefüggés kettős: egyfelől igen sok gyermekbántalmazó éppúgy veri, kínozza a gyermekét, mint a házastársát, másfelől azokban az esetekben, ahol ez nem állapítható meg, a gyermek szörnyű szenvedéseket él át azáltal, hogy szem és fültanúja az anyja verésének, kínzásának, megerőszakolásának."⁴⁸

Azt sem szabad elfelejteni, hogy sokszor a feleség, az élettárs bántalmazása már akkor elkezdődik, amikor a gyermek még meg sem született. A hatalomra vágyó férfi hirtelen egy riválissal szembesül, akiben azt a személyt látja, aki elveheti tőle a „szeretett” nőt. A terhesség alatti bántalmazás az egyik leggyakoribb oka a terhesség alatti vetéléseknek, rendellenességeknek, koraszüléseknek.⁴⁹

Gyakori, hogy a közös gyermek megérkezésétől várja a nő a problémák megoldását. De az is gyakori, hogy a gyermek megszületése a rendszeres bántalmazás kezdőpontja.

Az is sűrűn előfordul, hogy a feleség-illetve a gyermek egyszerre részesei a tettleges, illetve a lelki bántalmazásoknak, illetve ezek egymást felváltva jelennek meg. Mindezt kiegészítheti a gyermek vagy a feleség sérelmére elkövetett szexuális erőszak, ideértve azt is, amikor a férfi a gyermek jelenlétében erőszakolja meg az anyát.

A kiskorú veszélyeztetését akkor is meg kell állapítani, ha az elkövető szavakkal nem bántja a gyermeket, illetve egy ujjal sem nyúl a hozzá, de a kiskorú szemtanúja az édesanya bántalmazásának. Ilyen esetekben is kötelesek a hatóságok eljárást kezdeményezni a tettes ellen. Emellett nagyon fontos, hogy gondoskodjanak az anya és a gyermek biztonságáról is.

Sok esetben, mikor az áldozatok a hatóságokhoz fordulnak, még őket vetik meg, amiért nem költöztek már el azonnal otthonról és nem szakították meg a kapcsolatot a bántalmazóval. Sokszor felelősségre se vonják a brutalitásért felelőst, csak annyit mondanak az anyának, hogy költözzön el otthonról. A férfi természetesnek veszi, hogy a hatalma korlátlan, és ha az asszony megszakítja a kapcsolatot, továbbra is azt fogja tenni vele, amit csak akar. Az is előfordul, hogy a férfi nem bírja elviselni, feldolgozni, hogy őt otthagyták. Hisz ezután kin fogja kiélni beteges tetteit? Ilyenkor minden eszközt igénybe vesz, hogy visszakapja családját. Ha kell, megfenyegeti a nőt, vagy az ellen fordul, aki az anya számára a legfontosabb, a gyermeke ellen. Mind az általános erkölcsi felfogás, mind a jog elvárja az édesanyától, hogy a gyermekét minden körülmények között képes legyen megvédeni.

⁴⁸ Lásd MORVAI (17. l.). 159.

⁴⁹ <http://www.bunmegelozes.eu/pdf/dok4.pdf> (2014. október 12.)

Azt tudnunk kell, hogy a nőnek erre korántsem mindig van lehetősége. Azok a férfiak, akik a feleségüket és a gyermeküket is egyaránt bántalmazzák, általában meg is akadályozzák, hogy ez kiderüljön. Például nem engedik meg, hogy a picit orvoshoz vigye az anya, mert akkor egyértelmű, hogy lebukik.

Számos kutatás bizonyítja, hogy a gyermek rendszeres vagy súlyos tetteges bántalmazása esetén valószínűsíthető, hogy az anya is bántalmazott.⁵⁰

A családon belüli erőszakos támadások során az áldozatok közül sokan akkor szenvednek komolyabb sérülést, akkor követnek el ők is bűncselekményeket vagy veszítik el életüket, amikor hozzátartozójukat próbálják megvédeni.

Nagyon fontos, hogy meg kell vizsgálni, hogy melyik szülő magatartása az, amely a gyermeket veszélyezteti. Ha ezt nem tisztázzuk, akkor nem is tudunk olyan intézkedést kiválasztani, amely megvédené mind a gyermeket, mind a bántalmazott szülőt. Ahogy nem vehetjük el a gyermeket attól a családtól, ahol anyagi gondok vannak, úgy nem szabad elszakítani olyan okból sem, ahol a szülők egyike bántalmazza őt. Ilyenkor nem a gyermeket kell eltávolítani abból a családból, hanem az erőszakot alkalmazó szülő egyik tagját.

⁵⁰ <http://www.bunmegelozes.eu/pdf/dok4.pdf> (2014. október 12.)

6. A bántalmazás felismerése jelzőrendszer segítségével

A bántalmazást nem egyszerű felismerni, a család tagjai sokszor titkolják azt.

A jelzőrendszer tagjai:

- a gyermekorvosok
- a védőnők
- iskolák
- bölcsődék
- gyermekjóléti központok
- gyermekek átmeneti otthona
- családok átmeneti otthona
- rendőrség, ügyészség, bíróság
- civil szervezetek, egyházak

Ha ezen intézmények közül valamelyik azt észleli, hogy a gyermekek veszélynek, erőszaknak vannak kitéve, akkor kötelesek a gyermekjóléti szolgálatnak jelezni azt, illetve hatósági eljárást is kezdeményezhetnek a gyermek súlyos elhanyagolása, illetve bántalmazása esetén. A felsorolt szervek kötelesek egymással együttműködni, egymást kölcsönösen tájékoztatni.

Néhány jel, ami segíti az intézményeket abban, hogy felismerjék, ha a gyermeket nagy valószínűséggel bántalmazzák.

Fizikai bántalmazásra utaló jelek:

- látható nyomok
- állandó szomorúság
- a sebek eredetét nem tudja pontosan elmondani
- érintésre a gyerek ösztönösen visszahúzódik

Lelki bántalmazásra utaló jelek:

- állandó megfelelni vágyás
- minden rezdüléstől fél
- kivonulás, mindenén kívül maradás
- a gyermek szokatlanul félénk

Elhanyagolásra utaló jelek:

- a gyermek gyakran megbetegszik
- sokat hiányzik az iskolából
- elhanyagolt, tetves
- sokszor éhes, gyakran fáradékony
- sokat csavarog

Szexuális bántalmazásra utaló jelek:

- kortársakkal szexuális jellegű viselkedés
- ismeretlen okú vérzés
- prostitúció felé elmozdulás
- bevizelés

Ha a gyermekjóléti szolgálathoz jelzés érkezik a gyermek elhanyagolásával vagy bántalmazásával kapcsolatban, akkor a családgondozónak kell felmérnie, hogy milyen intézkedésekre van szükség. A gyermek a családban maradhat-e, vagy ki kell emelni onnan. Ennek több típusa van: beszélhetünk ideiglenes hatályú, átmeneti vagy tartós elhelyezésről. Az is előfordulhat, hogy ilyen volumenű beavatkozásra nincs is szükség, elég egy családgondozó segítsége. Ilyenkor a szülők és a családgondozó együttműködik, közösen kidolgoznak egy nevelési tervet, mely az adott probléma megszüntetésére irányul. A gyermekjóléti szolgálat folyamatosan figyelemmel kíséri a településen élő gyermekek szociális helyzetét, veszélyeztetettségét, meghallgatja a gyermek panaszát és annak orvoslása érdekében megteszi a szükséges intézkedéseket, ha arra van szükség, akkor a rendőrséghez is fordulhat.⁵¹

⁵¹ Lásd (19.) 40. § (2) bekezdése

7. A gyermekek védelmi eszközeiről

A gyermek-és ifjúságvédelem, a fiatalok nevelése annak érdekében, hogy a társadalom hasznos tagjaivá váljanak, az állás és az egész társadalom egyik legalapvetőbb és legfontosabb feladata és értéke.

A gyermekek védelméről szóló 1997. évi XXXI. törvény, illetve a Nemzeti Köszolgálati Egyetem által kiadott tanulmánya *Gyermek-és ifjúságvédelem* címmel igazán összefoglalja, hogy a gyermekek részére milyen védelmi lehetőségek vannak.

A gyermekvédelem rendszere négy pillérre épül⁵²:

- alapellátás
- szakellátás
- hatósági intézkedések
- a bűnelkövető fiatalkorúak ügyei

Az alábbiakban az első hármat mutatom be részletesebben. Az alapellátás célja, hogy a gyermek testi, érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődését, családban történő nevelését, jólétét elősegítse. Az alapellátás formái: pénzbeli (rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény, rendkívüli gyermekvédelmi támogatás, otthonteremtési támogatás), természetbeni (tankönyv- és tanszerellátás támogatása, tandíj, egészségügyi szolgáltatások), illetve személyes gondoskodás (gyermekjóléti szolgáltatása, gyermek átmeneti gondozása, gyermek napközbeni ellátása, Biztos Kezdet Gyerekház⁵³). Az alapellátások biztosítása a települési önkormányzat feladata.

A szakellátás célja a családból kikerült gyermek védelmének biztosítása, amelyet az állam biztosít. Ebbe a csoportba tartozik az otthont nyújtó ellátás, az utógondozási ellátás és a területi gyermekvédelmi szolgáltatás. Az utóbbiba beletartozik a szervezési, gondozási és tanácsadói feladatok elvégzése, illetve közreműködik a gyermek nevelésbe vétele során.

Ha a gyermek fejlődéséhez szükséges ellátás a szülő beleegyezésével nem biztosított és a helyzet a gyermek fejlődését veszélyezteti, a gyámhatóság a hatósági intézkedések valamelyikét fogatosítja. Ilyenek többek között a védelembe vétel, a családba fogadás, a hátrányos helyzet megállapítása, az ideiglenes hatályú elhelyezés, illetve a nevelési felügyelet is.

⁵² ZELLER Judit – RÓZSÁS Eszter: *Gyermek- és ifjúságvédelem* (Budapest: Nemzeti Köszolgálati Egyetem 2014) 12.

⁵³ A Biztos Kezdet Gyerekház célja a szocio-kulturális hátrányokkal küzdő, elsősorban a hátrányos helyzetű, vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek egészséges fejlődésének biztosítását támogató, fejlődési lemaradását kompenzáló, a szülői kompetenciákat erősítő, a szülő és különösen az óvodáskort még el nem ért gyermek számára együttesen biztosított társadalmi felzárkózást segítő prevenció szolgáltatás biztosítása.

Ahogy azt korábban már említettem a gyermekvédelmi feladatokat a települési önkormányzat, illetve az állam látja el. A gyermekek védelmét ellátó rendszer helyi kiépítése az önkormányzat feladata. Így a település képviselőtestülete biztosítja a rendkívüli gyermekvédelmi támogatást, a gyermekjóléti szolgáltatást, a gyermekek átmeneti gondozását, illetve a napközbeni ellátásukat is.

Az állam fenntartói feladatainak ellátására kijelölt szerv a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság megyei kirendeltsége. Ez a szerv biztosítja a személyes gondoskodást nyújtó szakellátás keretében az utógondozói ellátást, az otthont nyújtó ellátást, valamint a területi gyermekvédelmi szakszolgáltatást.

8. A családon belüli erőszak következményei

A gyermekkorban megélt ismétlődő trauma maga alakítja és torzítja a személyiséget. A bántalmazó környezet csapdájába került gyermeknek óriási alkalmazkodási feladattal kell megbirkóznia. Meg kell találnia a módját, hogy megőrizze a megbízhatatlan emberekbe vetett bizalmát, egy nem biztonságos környezetben megőrizze a biztonságát, megőrizze a kontrollját, és egy kiszolgáltatott helyzetben megőrizze a hatalmát.”⁵⁴

A sértetteket két csoportra lehet osztani. Az egyik csoportot egész élete folyamán kudarcok fogják érni. E csoport tagjai életében a sikertelenség első színtere az iskola: félbehagyott tanulmányok, osztályismétlés, bukás, kicsapás jellemzi pályájukat. Ennek következményeit fiatalokkorban, majd felnőttkorban is érzik és egyértelműen a zűrös családi életükre vezetik vissza a kudarcokat.

A bántalmazott gyermekek többsége nem fejezi be a tanulmányait, így nem fog rendelkezni semmilyen szakmai képesítéssel, betanított vagy segéd munkásként fognak dolgozni, fiatalon munkába fognak állni. Életük során rengeteg munkahelyük lesz, sehol se fogják jól érezni magukat, vagy továbbképezni magukat.

A másik csoport tagjai azok lesznek, akik mögött felnőttkorukban biztosnak mondható családi háttér van. Ők nem csak a családi életükben, hanem a munkahelyük terén is sokkal több sikert fognak elérni, mint az előző csoport tagjai.

De közös jellemző, hogy hatalmas erő szükséges ahhoz, hogy a gyermekkorban beivódott rossz, erőszakos mintákat életük során meg tudják változtatni az áldozatok. Sok sértett, ha az élete során konfliktushelyzetbe kerül, vagy problémát kell megoldania, ugyanolyan eszközöket fog igénybe venni, mint amit élete során látott. Az olyan szülők, akik bántalmazták a gyermeküket, nagy eséllyel várhatják azt a bánásmódot, amit ők nyújtottak gyermekeik számára. Mégis sokszor érthetetlen, hogy a megfélemlítés, az erőszak légkörében felnőtt gyermekek miért ragaszkodnak mégis a szüleikhez. A válaszuk egyszerű: mégis csak a szüleik!

⁵⁴ HERMAN Judith: *Trauma és Gyógyulás* (Budapest: Háttér Kiadó- Kávé Kiadó- NANE Egyesület 2003) 121.

9. Kikhez fordulhatnak a bajbajutottak?

- 9.1. Rendőrség: az állampolgárok életét és testi épségét, személyes szabadságát és más, a jog által védett értékeinek védelmét a rendőrségnek kötelessége ellátni.⁵⁵ Sajnos sok esetben megalapozott az az elképzelés, hogy a rendőrség addig nem tesz semmit, amíg vér nem folyik. Fontos említeni, hogy a hozzátartozók egymás sérelmére elkövetett bűncselekményei sokszor magánindítványra indulnak. Ilyen például a könnyű testi sértés, a rágalmazás, a becsületsértés. De sok esetben a magánindítvány nem kell hozzá, hanem a rendőrség hivatalból intézkedhet. Például a kiskorú veszélyeztetésénél, ami akkor is megvalósul, ha az elkövető a gyermeket nem, hanem csak az anyát bántalmazza. Hiszen a kiskorúban az ilyen magatartás látványa és tapasztalása olyan szorongást, félelmet vált ki, amely fejlődését igen súlyosan veszélyezteti. (107)
- 9.2. Nane (Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen Egyesület): önkéntes lelki támogatást, információt kapnak a hozzájuk fordulók. Hívható azért, hogy valaki meghallgassa őket, megértse őket, vagy ha azt szeretné tudni az áldozat, hogy melyik anyaothonban van szabad hely. (267-49-00)
- 9.3. SOS Krízisalapítvány: saját krízisotthont is fenntartanak, ahova sajnos csak szigorú feltételekkel lehet bekerülni, de tudnak felvilágosítást adni átmeneti szálláslehetőségekről is. (242-15-99)
- 9.4. Magyar Vöröskereszt: információt, felvilágosítást kapnak a hozzájuk fordulók, például, hogy hova fordulhatnak a bántalmazás elől menekülő nők és gyerekek. (331-39-50)
- 9.5. Települési önkormányzat: települési önkormányzatnak, tekintet nélkül hatáskörére és illetékességére, köteles az arra rászorulóknak önkormányzati segélyt, étkeztetést, illetve szállást biztosítani, ha ennek hiánya a rászorulóknak az életét, testi épségét veszélyezteti.
- 9.6. Női- és Gyermekjogi Jogvédő Program Irodája: az Iroda klasszikus jogvédő tevékenységet folytat. Felvilágosítást és tanácsot ad a rászorulóknak és ügyvédi képviseletet is nyújt. (320-90-44)
- 9.7. Családsegítő szolgálat: ezeknek az intézményeknek a legtöbbje ingyenes jogi tanácsadást nyújt azok számára, akik családi problémákkal küzdenek.
- 9.8. Országos Gyermekvédő Liga: személyes találkozás alkalmával állapodnak meg az őket felkereső szülőkkel, gyermekkel arról, hogy milyen segítő szakember és hogyan tudna velük együttműködni, segíteni rajtuk. (351-70-84)

⁵⁵ Lásd MORVAI (17. l.). 214.

9.9. ESZTER Ambulancia: szexuális erőszakot elszenvedett felnőtteknek és gyermekeknek nyújt segítséget. (166-98-72)

9.10. OKIT (Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat): abban az esetben, ha az áldozatoknak menekülniük kellene. (80/205-520)

Nagyon fontos, hogy az ilyen intézmények meg tudják védeni a sértetteket és a gyermek-és fiatalkorúak, illetve a nők áldozattá válásának száma nemhogy stagnáljon, hanem csökkenjen is. Sajnos ez nem egyszerű feladat, ahogy azt az 1744/2013. (X. 17.) kormányhatározat a nemzeti bűnmegelőzési stratégiája is leírja, hisz 2008. évtől 2012. évre a gyermek-és fiatalkorú áldozatok száma 31,7%-kal emelkedett⁵⁶, ami sajnos azóta se csökkent.

A 115/2003. (X. 28.) OGY határozat a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája ír arról, hogy az elmúlt húsz esztendő nemzetközi tapasztalatai azt mutatták, hogy minél szélesebb körben és minél érthetőbben, ugyanakkor szakszerűen esik szó a nők és a gyermekek bántalmazásáról, annál több jelzés, segélykérés érkezik a hatóságokhoz vagy a segítő szervezetekhez. A fokozottabb társadalmi figyelem azt eredményezi, hogy a látenciában lévő esetekből egyre többről lesznek hasznosítható ismeretek. Ez az intézményrendszer fejlesztését eredményezi.⁵⁷

1-1 intézmény fontos feladata a bűnmegelőzés is. Ide sorolható például a rendőrség, az önkormányzatok, a nevelési-oktatási intézmények, illetve a családsegítő szolgálatok is.

A bűnmegelőzés akkor sikeres, ha a szereplők mindent megtesznek az áldozattá és az elkövetővé válás és a bűnisméltés megelőzéséért vagy a bűnalkalmak csökkentéséért. Az is cél, hogy ez a feladat ne többletmunkaként, ne többletadminisztrációval jelentkezzen a szerveknél, hanem a jelenlegi folyamatok optimalizálásával, átalakításával, a belső utasítások, az eljárásrendek felülvizsgálatával kerüljön sor.⁵⁸

⁵⁶ 1744/2013. (X. 17.) kormányhatározat a nemzeti bűnmegelőzési stratégiája

⁵⁷ 115/2003. (X. 28.) OGY határozat a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája

⁵⁸ 1744/2013. (X. 17.) kormányhatározat a nemzeti bűnmegelőzési stratégiája

10. Megoldási lehetőségek

Ha már megtörtént a baj, és a bántalmazott belátta, hogy muszáj lépnie, hogy neki nem kell és nem is szabad elviselnie a lelki, illetve a fizikai terrort, akkor már csak egy kérdés maradt. Mit tehetnek az áldozatok? Milyen lehetőségeik vannak, hogy kilépjenek az erőszakos közegből? Az egyik választás lehet a bántalmazó elhagyása, illetve a válás. Ám mi van akkor, ha ez nem megoldás? Ha a terror ezután is tovább folytatódik, vagy ez csak olaj lesz a tűzre és egyre kegyetlenebb eszközök kerülnek alkalmazásra. Ilyenkor lehet megoldás a távoltartás intézménye. A továbbiakban ezt a kényszerintézkedést szeretném bemutatni.

Az Országgyűlés az élethez, testi épséghez és méltósághoz minden embert megillető alapvető emberi jogok védelmében, összhangban a nemzetközi egyezményekkel és az Alaptörvénnyel, a hozzátartozók közötti erőszak visszaszorítása érdekében megalkotta a 2009. évi LXXII. törvényt, mely a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szól.

A hatályos szabályozás szerint a távoltartás három formáját különböztetjük meg. Az ideiglenes megelőző távoltartást, a megelőző távoltartást, amiket az előbb említett jogszabály tartalmazza, illetve a távoltartást, amelyről az 1998. évi XIX. törvény rendelkezik.

Az ideiglenes megelőző távoltartás, valamint a megelőző távoltartás átmenetileg korlátozza a bántalmazó tartózkodási szabadságát, a tartózkodási hely szabad megválasztásának jogát, szülői felügyeleti jogát, valamint gyermekével való kapcsolattartási jogát. Akivel szemben ideiglenes megelőző távoltartást, illetve megelőző távoltartást rendeltek el, a távoltartás hatálya alatt köteles magát távol tartani a bántalmazottól, a bántalmazott életvitelszerű tartózkodására szolgáló ingatlantól, a határozatban megjelölt más személytől és köteles tartózkodni attól, hogy a bántalmazottal közvetlenül vagy közvetve érintkezésbe lépjen. Ezek az intézkedések a hatályukat veszítik, ha a bántalmazó ellen indított büntetőeljárásban a bíróság távoltartást rendel el.

Az ideiglenes megelőző távoltartást a rendőrség rendelheti el maximum 72 órára, ha az eset összes körülményéből, így különösen a bántalmazó és a bántalmazott által előadott tényekből, a hozzátartozók közötti erőszak helyszínéből, a hozzátartozók közötti erőszakra utaló jelekből, a bántalmazó és a bántalmazott magatartásából és egymáshoz való viszonyából a hozzátartozók közötti erőszak elkövetésére megalapozottan lehet következtetni. A rendőrség ezt a kényszerintézkedést haladéktalanul, a helyszínen köteles meghozni. A rendőrség az ideiglenes megelőző távoltartás elrendelésével egyidejűleg és a határozat egyidejű megküldésével, az arra illetékes járásbírósnál kezdeményezi a megelőző távoltartás elrendelését.

A megelőző távoltartás elrendeléséről a bíróság nemperes eljárásban dönt. Az eljárásra a bántalmazott életvitelszerű tartózkodási helye szerinti járásbíróság illetékes. Ennek a kényszerintézkedésnek az elrendelése mind hivatalból, mind pedig kérelemre is történhet. Az eljárás során a bíróság a felek személyes meghallgatását legalább egyszer köteles megkísérelni. A megelőző távoltartást a bíróság akkor rendeli el, ha az eset összes körülményét megvizsgálta és szükségesnek látja az intézkedés meghozatalát, melynek időtartama legfeljebb 60 nap.

Aki a törvényben meghatározott ideiglenes megelőző-, vagy a megelőző távoltartó határozatban leírt szabályokat megszegi, elzárással vagy százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

Fontos, hogy az 1998. évi XIX. törvényben szabályozott távoltartást, büntetőeljárás során szokták elrendelni. Kiszabására a szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény megalapozott gyanúja esetén van lehetőség, feltéve, hogy az előzetes letartóztatás elrendelése nem szükséges, mert a távoltartással elérni kívánt célok ezzel is biztosíthatóak.

10.1. Jogeset: 25.Pk.500.135/2014

Dolgozatom ezen részében egy olyan jogesetet szeretnék bemutatni, ahol az áldozatnak nem volt más lehetősége, megelőző távoltartást kellett kérnie a bíróságtól, hogy megvédje a gyermekeit, illetve saját magát a férjétől.

A bíró a megelőző távoltartás elrendelése iránti nemperes eljárásban a személyes meghallgatás megnyitása után megállapította, hogy a meghallgatáson a kérelmező megjelent, míg a kérelmezett nem. Az idézés szabályszerű volt, így a folytatásnak törvényi akadályja nem volt. A kérelmezőnek az volt a kérése, hogy a bíróság rendelje el a távoltartást a férjével szemben, ami ne csak rá, hanem a két közös kiskorú gyermekre és az életvitelszerű tartózkodási helyüül szolgáló ingatlanra is terjessze ki.

A bíró kérésére a kérelmező elmondta, hogy előfordult, hogy a kérelmezett szexuálisan próbált közeledni felé, de amikor ő jelezte, hogy ezt nem szeretné, a férje begurult és elkezdte ütni, ahol csak érte, közben szavakkal is bántotta. A kérelmezettnek ez nem volt elég, a kislányát is megütötte. A kérelmező próbálta magát és gyermeküket védelmezni, a rendőrséget is kihívta, de a férje ezt meghallva, elment otthonról, majd másnap a feleség a feljelentést is megtette. Azt adta elő még a kérelmező, hogy a bántalmazás már 6 éve tart folyamatosan, nemcsak lelki, hanem fizikai terrort is alkalmazva. A kérelmezett általában a család női tagjait bántja, a nagyobbik gyermekét, a fiát kevésbé, de neki is már többször nekitámadt. Korábban zajlott kiskorú veszélyeztetése miatt is eljárás, azonban az

bizonyítékok hiányában lezárult. A kérelmező többször hívta már ki a rendőröket is, mert nem tudta lecsillapítani a kérelmezettet, nem látott más kiutat. A kérelmező azt is elmondta, hogy a házasság felbontását már kezdeményezte, de tárgyalásra még nem került sor, illetve a férje azóta is a közös lakásban lakik velük, mert állítása szerint nincs hova mennie.

A bíróság a személyes meghallgatás után meghozta a végzést, melyben leírta, hogy a kérelmező kérésének helyt ad, 60 napra elrendeli, hogy a kérelmezett köteles magát távol tartani a feleségétől, a két közös kiskorú gyermekétől, illetve a közös ingatlanuktól is és köteles tartózkodni attól, hogy a kérelmezővel, illetve a gyermekeivel közvetlenül vagy közvetve érintkezésbe lépjen. Fontos, hogy a távoltartó határozat hatálya alatt a kérelmezett szülői felügyeleti joga és a kapcsolattartás joga is szünetel.

Amikor egy kérelmező kérésének helyt adnak és elrendelik a megelőző távoltartást, akkor azt gondolhatja, hogy most 60 napig biztonságban, erőszakmentes közegben élhet, nem kell félnie, tartania a bántalmazótól. Ilyenkor tehetik fel azt a kérdést, hogy ez biztos? Tényleg nem fog most 60 napig a gyermekei és az ő közelébe jönni? Mekkora ereje van ennek a határozatnak? Mennyire fognak tartani a bántalmazók a jogi következményektől?

Véleményem szerint ma még kevés egy ilyen határozatnak a tényleges ereje. Nagyon sokan nem tartják be, sok bántalmazó nem foglalkozik azzal, hogy hoztak ellene egy ilyen végzést. Ezek az emberek agresszívek, erőszakosak, úgy gondolják, hogy senki nem mondhatja meg nekik, hogy mit tegyenek. Főleg azt nem rendelheti el a bíróság, hogy ne menjenek a családjuk közelébe, hisz ők abból „táplálkoznak”, ha uralkodhatnak a párjuk, a gyermekeik felett.

A jogi következményekben nem csak ez a nagy hiba, hanem az is, hogy sokszor konkrétan nincs is következmény, hisz az áldozatok egyszerűen nem tesznek feljelentést, nem mernek segítségért fordulni a hivatali szervekhez.

Az Európai Unió országaiban végzett kutatás szerint a 15 és 74 év közötti magyar nők 9 százaléka válik élete során szexuális erőszak áldozatává Magyarországon. Ez a szám alacsonynak tűnhet, de azt is tudni kell, hogy nálunk mernek a legkevesebben erről beszélni Európában, tehát ennél jóval magasabb lehet a magyar nők ellen elkövetett szexuális erőszakok száma. De ami az igazán elkeserítő, hogy az esetek alig 1 százaléka jut el a hatóságokhoz, ami azt jelenti, hogy a nők inkább hallgatnak erről.⁵⁹

⁵⁹ <http://www.origo.hu/itthon/20141020-magyarorszagon-nem-buntetik-a-nemi-eroszakot.html>
(2014. október 31.)

Cserhádi Éva⁶⁰ a vele készített interjúban elmondta, hogy az a legnagyobb probléma, hogy nincs egy olyan társadalmi közeg, amiben a sértett azt érezheti, hogy nyugodtan megszólalhat. A NANE szervezetének az a tapasztalata, ha az áldozat még el is megy a rendőrséghez feljelentést tenni, azok inkább lebeszélnek az eljárásról. Nem hisznek neki, a nyomozati szakaszban nem akarnak bizonyítékokat gyűjteni, vagy ha mégis, akkor apró részletességgel faggatják ki a bántalmazottakat, amit már a nők egyszerűen nem képesek elviselni, megaláznak érzik a helyzetüket, nem akarják újból átélni a történeteket, inkább el se indítják az eljárást. A NANE munkatársa szerint az már nagyot lendítene az áldozatok helyzetén, ha nem nekik kellene magyarázkodniuk a rendőrségen, a bíróságon, hanem az elkövetőknek. Véleménye szerint olyan szervekre lenne szükség, például olyan igazságügyi orvosszakértőkre, akikhez bármikor bizalommal lehetne fordulni. Szükségesnek látta a szervezet, hogy létrehozzon egy anonim fórumot, ahol lehet erről beszélni, ahol egymásnak segítséget, támaszt nyújtanak az áldozatok, a fórumozók, mert együtt könnyebb, hisz az értő meghallgatásnak és az értő figyelésnek igenis van gyógyító ereje.

10.2. Jogeset: 50.155/2013, 20.532/2013, 50.347/2014, 50.326/2014

Ez a jogeset pedig a fentebb említett két lehetőség ellentétét mutatja be. Előrebocsátható tanulsága az, hogy a nőknek igenis fel kell vállalniuk, ha lelkiileg vagy fizikailag bántalmazták őket, sőt nemcsak hogy el kell indítani az eljárást az elkövetővel szemben, hanem a nyilvánosság előtt is beszélniük kell róla, hisz ez remélhetőleg erőt adhat azoknak az embereknek, akik nem mernek megszólalni, akik elviselik a megaláztatásokat.

A jogeset azt is bemutatja, hogy a távoltartásról szóló végzés, „csak” egy papír és a bántalmazó nem fogadja el, nem tartja be a bíróság által elrendelt megelőző távoltartást.

Nagyon kevés nő ismeri be, ha erőszak áldozata, az pedig rettenetesen ritka, ha a bántalmazott ezt a nevével és az arcával is felvállalja a nyilvánosság előtt. Szandra a tökéletes példa arra, hogy igenis legyenek bátrak az áldozatok és mondják el a hatóságoknak, a nyilvánosságnak, hogy mi is történt velük. A Hír24 készített vele egy interjút⁶¹, amiben elmesélte, hogy évekig tartó lelki és fizikai terror alatt élt 3 gyermekével együtt. A házasságuk elejére is jellemzőek voltak a pofonok, de a második gyermek megszületését követően váltak mindennapossá. Többször elhagyta a férjét, de mindig megbocsátott neki. Ám amikor már a gyámügy is tudott az erőszakról, akkor nem volt más választási lehetősége Szandrának, vagy elhagyja a férjét,

⁶⁰ A NANE (Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen) Egyesület munkatársa

⁶¹ <http://www.hir24.hu/elet-stilus/2014/03/19/attol-feltem-ott-halok-meg-a-gyerekeim-szeme-lattara/>
(2014. október 31.)

vagy elveszik tőle gyermekeit. Szandra és a gyerekek már több mint 2 éve elköltöztek a közös otthonból és csak a bírósági tárgyaláson találkoznak a bántalmazóval.

Szandra 2012 óta próbál megszabadulni az erőszaktól, de azóta nem sikerült neki. Férjétől még nem tudott elválni, azóta is folyamatosan zaklatja őt, illetve gyermekeit. Többször rendelt már el a bíróság megelőző távoltartást, amit az alperes nem tart be. Folyamatosan telefonokkal, e-mail-ekkel zaklatja a felperest, lelki terrorban tartja. Sőt nemcsak őt üldözi, hanem bárkit, aki Szandrának segít. Próbálja levelekkel és telefonhívásokkal megkeseríteni annak az életét is. Szandra ügyvédjének például azt írta, hogy alig várja már, hogy a sírján táncolhasson. A bírósághoz intézett nyilatkozatából kiderül, hogy amíg a felperes menekül, addig az alperes éli az életét, folyamatosan fenyegeti a családját, tartásdíjat nem fizet neki. A pénzét játékgépeken, pókerjátszmákon elveri, tehát a tartásdíj fizetési kötelezettségét tudná teljesíteni. Nemcsak ezt, hanem a bíróság által meghatározott kapcsolattartást sem tartja be, ami arra utal, hogy már egyáltalán nem fűzi szeretet családjához, hanem jelenleg az az élete értelme, amit már számtalanszor leírt, elmondott a felperesnek, hogy az életét tönkretégye és addig nem is fog megnyugodni, amíg ezt a célt el nem éri.

A tárgyalások jelenleg is tartanak, a helyzet nem változott. Szandra és a gyermekek folyamatos zaklatások között élnek, tartásdíjat nem fizet az alperes, a válásra még nem került sor. Szandra egyetlen vágya, hogy véget érjenek a hivatali procedúrák és végre egy boldog, kiegyensúlyozott élete lehessen neki és gyermekeinek, ahol az erőszak legkisebb nyoma se fordulhat meg.

Számos kérdés felmerül ilyenkor. Meddig mehet ez még így? Mi lesz, ha az alperes olyan dolgot tesz, amit már nem lehet visszafordítani? Tényleg nincs egy olyan hivatali szerv (bíróság, rendőrség, gyámhivatal, iskola), aki segíteni tudna az erőszak áldozatainak? Miért nézik tétlenül a szervek, hogy a felperesnek és a gyermekeknek folyamatosan menekülniük kell?

Úgy gondolom, hogy ma még Magyarországon nem elég erős a hivatalok ereje. Például ebben az ügyben is hoztak több végzést a megelőző távoltartásról, a tartásdíjról, a kapcsolattartásról, amit az alperes nem tart be és ennek nincs is következménye. Addig nem is fogják teljesíteni az emberek a végzéseket, amíg azt látják, hogy azok mellett is bármit megtehetnek. Ezért is kell az áldozatoknak felvállalniuk, hogy mi is történt velük, mert szerintem összefogással elérhető lenne a cél. Ha minél többen megszólalnának, akkor nem lenne más választása a szerveknek, a törvényalkotóknak, minthogy olyan jogszabályokat alkossanak meg, amik be nem tartásának erős jogkövetkezménye lenne. De ennek az az első lépése, hogy minden

áldozatnak fel kell vállalnia, hogy vele mi történt. Amíg ez nem valósul meg, addig nem is lesznek olyan jogi következmények, amelyek be nem tartásától félnek az elkövetők.

A 115/2003. (X. 28.) OGY határozat a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája is arról ír, hogy a hazai tapasztalatok szerint a családon belüli erőszak áldozatává vált személyek kérnek ugyan segítséget, de gyakran még az érdemi intézkedés előtt meggondolják magukat és elzárkóznak a további együttműködéstől. A visszahúzódás okai között szerepel a családon belüli állandó fenyegetettség és az anyagi, esetleg érzelmi kiszolgáltatottság. A családon belüli erőszak megelőzésére hiányoznak az intézményes megoldások. Az ennek érdekében együttműködésre kötelezett hatóságok, szolgáltatók nem vagy csak nehézkesen látják el a feladataikat.

11. Jogeset: BH2009.2.

Végül egy olyan jogesetet szeretnék bemutatni, ami tipikus példája a családon belüli erőszaknak.

A Baranya Megyei Bíróság Pécsen 2010. február 17-én megtartott nyilvános tárgyaláson kihirdette a következőt: a vádlott bűnös egy rendbeli szemérem elleni erőszak büntetében (ami a hatályos Btk. szerint szexuális erőszak lenne) és egy rendbeli folytatólagosan elkövetett megrontás (ami a hatályos Btk. szerint szexuális visszaélés lenne) büntetében. Ezért a bíróság a vádlottat tíz év fegyházra és mellékbüntetésül tíz év közügyektől eltiltásra elítéli.

Indokolás: a vádlott házas családi állapotú, három kiskorú gyermeke van, akik közül a jelen ügy sértettje a vádlott mostohagyereke. A vádlott sem jelenleg, sem a terhére rótt bűncselekmények elkövetésekor nem szenvedett az elmeműködés olyan kóros állapotában - így különösen elmebetegségben, gyengeelméjűségben, szellemi leépülésben, tudatzavarban vagy személyiségzavarban -, mely képtelenné tette vagy korlátozta volna a cselekménye következményeinek felismerésében vagy abban, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék.

A vádlott és a sértett édesanyja házasságkötését követően viszonyukra jellemző volt, hogy több alkalommal veszekedtek egymással és a vádlott, valamint a gyermekkorú sértett viszonya is változóan alakult, míg kezdetben jó volt, később e kapcsolat megromlott. 2003. május végén a vádlott munkatársa búcsúztatót tartott, amelyre a vádlott is meg volt hívva, aki azt mondta feleségének, hogy ők is menjenek majd utána. A feleség az esti órákban az akkor még gyermekkorú sértettel és a 2001-ben született fiával a szórakozóhelyre ment. A vádlott ezen a napon fogyasztott szeszest és összeveszett a sértett anyjával, majd a vádlott mindkét gyermekkel este 20 óra - 21 óra körüli időben hazament. Amikor a vádlott és a két kiskorú gyermek hazaért, a vádlott a ház bejárati ajtaját kulccsal bezárta, így ezen az ajtón a feleség bejutni nem tudott. A sértett az általa korábban már megfürdetett, a 2001-ben született fiúgyermeket, a szülők által használt ágyra lefektette és egy ideig tévét nézett, majd maga is elszenderedett. A vádlott egy idő után az ágyon fekvő és elalvó félben lévő sértett mellé feküdt, majd elkezdte simogatni őt. Először a sértett fejét, majd annak mellrészét, később combjait simogatta, melyre a gyermek felébredt, és észlelve a vádlott cselekményét, megpróbálta annak kezét ellökni magáról, egyidejűleg felhívta a vádlottat arra, hogy hagyja ezt abba. A vádlott ekkor felszólította a sértettet, hogy forduljon felé, melyet azonban a kiskorú nem akart, ezért a vádlott a sértettet a hátára fordította, majd mindkét kezét az ágy

fejrésznél található rácsokhoz szorította úgy, hogy egy kezével fogta össze a sértett két kezét. A gyermek ekkor már erősebben kezdett küzdeni a vádlottal szemben, így egy alkalommal a vádlott testét meg is rúgta. Időközben a vádlott a sértett pizsama nadrágját és a sértetten lévő bugyit is lehúzta, így a sértett alsóteste meztelenné vált. A vádlott a saját nadrágját is lehúzta, így az ő alsóteste is meztelen volt. A vádlott a sértett combját erősen fogta, így a kiskorú nem tudott ezen helyzetéből szabadulni.

A feleség eközben bejutott a házba, észlelte a történeteket és kiabálni kezdett, majd közte és a vádlott között veszekedés kezdődött. A vádlott először könyörgött feleségének, hogy ne mondja el a vele történeteket, majd később fenyegetőzött, hogy amennyiben elmondja a látottakat bárkinek is, úgy elvágja a nyakukat. Az anya másnap azt tervezte, hogy különköltözik a vádlottól, azonban erre mégsem került sor. A vádlott, a gyermekkorú sértett és a feleség a történetekről a későbbiekben nem beszéltek egymással, valamilyen szinten viszonyuk rendeződött és továbbra is egy háztartásban éltek.

2008. június második felében és július elején - megközelítőleg 1-1,5 hónapig - terjedő időszakban a vádlott ismét szexuális szándékkal próbált meg közeledni a sértett irányába. Ennek során a vádlott több alkalommal simogatta, illetve fogdosta a gyermek mellett, valamint simogatta annak fenekét és többször arra próbálta őt rábírní, hogy a nemi szervét a sértett fogja meg, illetve vegye a szájába.

A vádlott ezen alkalmakkor azt mondta a sértettnek, hogy csak akkor mehet el a nagymamájához, illetve a barátnőjéhez, ha teljesíti kéréseit. A kiskorú a vádlott ezen felhívásainak nem tett eleget, inkább otthonmaradt.

A vádlott közölte azt is a sértettel, hogyha el meri mondani bárkinek a történeteket, akkor megveri. A sértett tartott a vádlottól, ezért senkinek nem szólt e cselekményekkel kapcsolatban. A vádlott a sértett fogdosását hetente több alkalommal is véghezvitte, azonban ezek pontos napja, időpontja nem állapítható meg, így előfordult, hogy egy-két napig nem piszkálta őt, majd utána néhány napon keresztül megint simogatta és fogdosta. A sértett a történeteket elmondta a család ismerőseinek, akik kérdőre is vonták a sértett édesanyját, de az nem hitte el, hogy a vádlott ismét szexuális értelemben közeledik a gyermekkorú sértett felé.

A sértett nem bírta már tovább elviselni a vádlott cselekményeit, ezért 2008. december 11-én megkereste az iskolájában dolgozó ifjúságvédelmi felelőst és elmondta neki azt, hogy a vádlott mintegy 9 éves kora óta szexuálisan zaklatja őt. Az ügy a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, majd a rendőrség elé került, ezt követően a vádlottal szemben büntetőeljárást indítottak, majd őt őrizetbe vették. Ezt követte a tanúkihallgatások, igazságügyi pszichológus szakértői és igazságügyi elmeorvos szakértői szakvélemények

meghallgatása is.

A vádlott mind a nyomozás során, mind a tárgyaláson tagadta a terhére rótt bűncselekmények elkövetését

A sértett a vádlott nevelése, felügyelete alatt állt, közöttük a sértett édesanyja és a vádlott közötti házasságkötés miatt szoros családi kapcsolat is fennállt. A vádlott, valamint a sértett egy háztartásban is laktak a bűncselekmények elkövetésekor, ekként a vádlottnak családi jogviszonyból eredő kötelezettsége is volt az, hogy mostohalányát - a sértettet - megfelelően nevelje, felügyelje, és tartózkodjon minden olyan magatartástól, amely a kiskorú testi, értelmi, illetve erkölcsi fejlődését veszélyezteti.

A fentiekre figyelemmel a bíróság a vádlott bűnösségét megállapította.

12. Összegzés

A 21. század tömegkultúrája szinte melegágya az erőszaknak, az agresszióknak, hiszen a médiából áradó erőszak (mind a híradókat nézve, mind a rengeteg akciófilmre gondolva), megfertőzi és beszippantja a fiatalokat, de még a felnőtteket is. Az erőszaknak rengeteg formája létezik, ezek közül talán a legmegrázóbb, és egyben megbocsáthatatlan, a családon belüli erőszak.

A családon belüli erőszak nemcsak a fejletlen országokban mindennapos, hanem a világ minden pontján előforduló jelenség. Azokban az államokban, ahol a társadalom elmaradottabb, kevésbé követi a nyugati normákat, kevésbé foglalkoznak a szociális problémákkal, ott a családon belüli erőszak is erőteljesebb.

Örülnek neki, ha azt írhatnám le, hogy van megoldás a problémára, de sajnos teljes egészében nincs.

A segítő intézmények csak átmeneti segítséget nyújtanak, a baj véglegesen általuk nem orvosolható, ennek ellenére létjogosultságuk és szükségességük megkérdőjelezhetetlen. Egyedüli munkásságuk azonban kevés, ezzel a komplex problémával egy szerv/szervezet nem képes megbirkózni. Nemcsak a törvényi, jogszabályi feltételek rendezése szükséges, hanem nélkülözhetetlen a társadalmi támogatottság is. Képesnek kell lenni meghallani a panaszokat, a segélykiáltásokat, támogatni kell a bántalmazottakat, erőt kell adni ezeknek az embereknek az újrakezdéshez.

Véleményem szerint a probléma megelőzésére fordított források elégtelenek, már csak akkor történik reakció, ha a baj bekövetkezett. Megelőzési kampányokra van szükség, mint a drogok esetében.

Nem szabad, hogy a családon belüli erőszak tabutéma legyen. Szembesíteni kell a házastársat, az élettársat, a gyermeket, a barátokat, hogy mit is tesznek az elkövetők. Különösen fontos, hogy már kisgyermek korban nagy figyelmet kell szentelni erre. Nem elhanyagolható az sem, hogy az iskolában, az osztályfőnöki órán is lehet ezzel foglalkozni, csoportban.

A kapcsolatok többségében a férfiak már a viszony elején szeretik „tisztázni”, hogy ki viseli a nadrágot, ki a főnök a párkapcsolatban. Sok esetben a nők ezt el is fogadják, hisz az idők kezdete óta ezt fogadta el a társadalom. Majd a férfi egyre durvábban lép fel a nő ellen és megjelenik a lelki abúzus is. A következő lépcső, hogy a férfi a saját kudarcaiért is a párját okolja. Ezt olyan határozottan adja el, hogy már maga a barátnő, a feleség is elhiszi, hogy ő nem látja el jól a feladatát, hogy ő a hibás mindenért. A nők hajlamosak arra, hogy magukban keressék a hibát. Sok nő egyetért a társával és mindenben igyekszik a férfi elvárásainak

megfelelni. Itt kezdődnek az első hangos veszekedések, majd az első pofon, amit követ a többi. Végül rendszeressé válik a partner-, illetve a feleségbántalmazás.

A bántalmazott nőkben azt kell megerősíteni, hogy van más lehetőségük. Az első pofon után fel kell állni, és el kell hagyni a bántalmazót, nem szabad abban reménykedni, hogy nem fog többet előfordulni, hogy nem lesz több pofon. Sok áldozat azt hiszi, hogy neki úgyse lesz jobb, ez a sorsa, de ez nem így van, mert lehetséges a kiút.

Fordulhat a többi családtaghoz, fordulhat a barátaihoz, hogy segítsenek, de ott a rendőrség is. Az igaz, hogy sok bántalmazott nem érzi magát elég erősnek egy hatósági eljáráshoz. Csak az képes ezt véghezvinni, aki lelkileg nagyon erős, kitartó és van valami anyagi háttere. A legfontosabb kérdés persze az, hogy képes-e egy ilyen hosszú, lassú, fájdalmas ügymenettel szembenézni, és ami a legrosszabb, hogy senki sem garantálja neki azt, hogy az eredmény biztos, hogy neki fog kedvezni vagy azt, hogy a bántalmazó agressziója esetleg megszűnik.

Biztosítani kell, hogy a jogszabályi hiányosságok vagy a nem megfelelő végrehajtás miatt a nők ne válhassanak újra áldozattá. Statisztikát kell készíteni a családon belüli erőszakról, és nyilvánosságra kell hozni. Az államnak együtt kell működnie a civil szervezetekkel, a nőmozgalmakkal.

Úgy vélem, nagyon fontos lenne a családon belüli erőszak önálló bűncselekményként való szabályozása. E cél eléréséhez nem elég a tényállás létrehozása. Arra is szükség lenne, hogy a büntetőeljárás hivatalból induljon, ne kelljen hozzá az áldozat magánindítványa, és hogy a büntetés ne csak távoltartás legyen, mert az egyáltalán nem megoldás, hanem szabadságvesztés legyen, mivel ennek lehet kellő elrettentő ereje.

Bízom benne, hogy dolgozatomból leszűrhető a legfontosabb következtetés, az erőszak mellett soha nem mehetünk el szóltanul, a legkisebb gyanúnál is jelezni kell a megfelelő intézménynek, hiszen ahogy Albert Einstein is mondta: „A világot nem a gonosz fogja elpusztítani, hanem azok, akik végignézik a gonoszságokat és nem csinálnak semmit.”

Felhasznált irodalom

Könyvek

1. Gál István László – Hornyák Szabolcs: Dr. Földvári József professzor 80. születésnapja tiszteletére. Pécs: Kódex Nyomda Kft. 2006.
2. Gönczöl Katalin – Kerecsi Klára – Korinek László – Lévy Miklós (szerk.): Kriminológia – Szakkriminológia. Budapest: Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft. 2006.
3. Herczog Mária: Gyermekbántalmazás. Budapest: Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft. 2007.
4. Herman Judith: Trauma és Gyógyulás. Budapest: Háttér Kiadó - NANE Egyesület 2011.
5. Imre Miklós – Lamm Vanda – Máthé Gábor: Közjogi tanulmányok Lőrincz Lajos 70. születésnapja tiszteletére. Budapest: Typosoft Bt. 2006.
6. Kerecsi Klára: A védtelen gyermek. Erőszak és elhanyagolás a családban. Budapest: Közigazgatási és Jogi Kiadó 1995.
7. Morvai Krisztina – Simek Kitti: KITTI, Rettegés és erőszak – otthon. Budapest: Rejtjel Kiadó 2005.
8. Morvai Krisztina: Terror a családban. Budapest: Kossuth Kiadó 2003.
9. Nagy Henrietta: Holtomiglan? A családon belüli erőszak. Budapest: Tanítómester Kft. 2005.
10. Ranschburg Jenő: A meghitt erőszak. Budapest: Saxum Kiadó Bt. 2006.
11. Révész György: Szülői bánásmód – gyermekbántalmazás. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó 2004.
12. Sinku Pál: A család és a gyermek büntetőjogi védelme. Budapest: HVG-ORAC Lap- és könyvkiadó Kft. 2000.
13. Szil Péter: Miért bántalmaz? Miért bántalmazhat? Budapest: Habeas Corpus Munkacsoport 2005.
14. Virág György (szerk.): Családi iszonyok. Budapest: KJK – KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó 2005.
15. Zeller Judit – Rózsás Eszter: Gyermek- és ifjúságvédelem. Budapest: Nemzeti Közszerkeleti Egyetem 2014.

Folyóiratok

1. Domokos Andrea: Esélyegyenlőség a partnerkapcsolatban. Belügyi Szemle 2004/2-3/52.
2. Kis Éva: A bántalmazott gyermek szindróma. Osteologiai Közlemények 1994/4.
3. Tamási Erzsébet: Jogok és pofonok – A svéd testi fenyegetés elleni törvény és hatékonysága. Ügyészek Lapja 2004/11/1.

Internetes hivatkozások

1. *Nők elleni erőszak megszüntetéséről* szóló ENSZ Nyilatkozat, 1993:
<http://www.nokjoga.hu/book/export/html/18> (2014. április 18.)
2. <http://konyvtar.bpugyvedikamara.hu/wp-content/uploads/2012/02/BTKeloterjesztes-tervezet.pdf> (2014. május 7.)
3. <http://www.jogiforum.hu/hirek/29736> (2014. május 7.)
4. <http://konyvtar.bpugyvedikamara.hu/wp-content/uploads/2012/02/BTKeloterjesztes-tervezet.pdf> (2014. május 6.)
5. <http://www.ugyvedvilag.hu/rovatok/szakma/az-uj-ptk-eloterbe-helyezi-a-kozos-szuloi-felugyeletet#> (2014. május 5.)
6. <http://ptk2013.hu/szaccikk/szeibert-orsolya-az-uj-ptk-csaladjogi-konyvenek-rendelkezesei-jk-20134-23-25-o/250> (2014. május 7.)
7. <http://www.birosag.hu/ugyfelkapcsolati-portal/anonim-hatarozatok-tara> (2014. május 10.)
8. <http://www.origo.hu/itthon/20141020-magyarorszagon-nem-buntetik-a-nemi-eroszakot.html> (2014. október 31.)
9. <http://www.bunmegelozes.eu/pdf/dok4.pdf> (2014. október 12.)

Jogsabályok

1. A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény
2. A Gyermekek jogairól szóló New York-i Egyezményt kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény
3. A gyermekek védelméről és a gyámsági igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény
4. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
5. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény

6. Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
7. A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény
8. 115/2003. (X. 28.) OGY határozat a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája
9. 1744/2013. (X. 17.) kormányhatározat a nemzeti bűnmegelőzési stratégiáról
10. Európa Tanács R (85) 4. számú Ajánlása a csaláson belüli erőszakról 1985.
11. 2174/1997. (VI. 26.) Kormányhatározat a Nők IV. Világkonferenciáján elfogadott Nyilatkozatban megfogalmazott feladatok magyarországi megvalósítását szolgáló cselekvési programról